



Arbetsmarknadsrapport 2019



ARBETSFÖRMEDLINGEN
SWEDISH PUBLIC EMPLOYMENT SERVICE

Projektledare: Christina Olsson Bohlin

Projektsamordnare: Mohammad Taslimi

Innehåll

Förord	5
Inledning och sammanfattning	7
1 Läget på arbetsmarknaden.....	9
1.1 Arbetslösa som är inskrivna på Arbetsförmedlingen.....	11
1.2 Sökandesammansättningen.....	13
2 Matchning till arbete och studier	15
2.1 Matchning till arbete.....	16
2.1.1 Rekryteringstid och arbetslöshetstid.....	16
2.1.2 Andelen inskrivna arbetslösa som får arbete varje månad.....	18
2.1.3 Matchningsfunktionen.....	20
2.2 Matchning till studier	22
2.3 Arbetsförmedlingens bidrag till matchningen	23
2.3.1 Arbetsgivarnas syn på Arbetsförmedlingen	24
2.3.2 Arbetssökandes kontakter med Arbetsförmedlingen	25
2.3.3 Arbetssökande som fått arbete	26
2.4 Sammanfattning matchning	28
3 Progression	29
3.1 Progression för unga - Ung framtid.....	30
3.2 Stegvis förflyttning inom etableringen	31
3.3 Pilotverksamhet: Ett systematiserat arbetssätt inom etableringen	33
4 Analys och utveckling av verksamheten	35
4.1 Klustermodellen	35
4.2 Digitalisering.....	36
4.3 Kontrollfunktion då ersättning betalas ut till arbetssökande	38
4.4 Korrekta utbetalningar från Arbetsförmedlingen.....	39
4.5 Stöd och matchning	40
4.5.1 Rating inom stöd och matchning	42
5 Subventionerade anställningar.....	43
5.1 Anställningsstöd, nystartsjobb och yrkesintroduktion	44
5.2 Lönebidragsanställningar	46
5.3 Arbetsgivarperspektivet.....	47
5.4 Resultat.....	49
5.5 Pilotverksamhet – jämställt lönebidrag	51

6	Utvärderingar av arbetsmarknadspolitiska program	52
6.1	Varför effektutvärderingar?	52
6.2	Arbetsförmedlingens utvärderingar av arbetsmarknadspolitiska program	53
6.2.1	Arbetsförmedlingens utvärdering – arbetspraktik	54
6.2.2	Arbetsförmedlingens utvärdering – arbetsmarknadsutbildning ...	56
6.2.3	Arbetsförmedlingens utvärdering – starta eget	59
6.3	Vad säger forskningen?	60
7	Policy slutsatser och rekommendationer	62
	Referenser	64

Förord

2014 påbörjade Arbetsförmedlingen en reformering i grunden med syfte att bättre kunna utföra myndighetens uppdrag. Målet var bland annat att leverera tjänster till arbetsgivare och arbetssökande med nya metoder och i nya kanaler. Under hösten 2018 och våren 2019 ökade kraven på Arbetsförmedlingens förändringsarbete. Den budget som riksdagen antog i december 2018 och det så kallade Januariavtalet innebär nya förutsättningar för verksamheten.

I årets Arbetsmarknadsrapport ger vi en bild av utgångspunkten för de stora framtida förändringarna. Fokus i rapporten är läget på arbetsmarknaden, Arbetsförmedlingens arbete under 2018 och utvecklingen på arbetsmarknaden under perioden 2010 till 2018. Rapporten redovisar hur och med vilka insatser Arbetsförmedlingen arbetar för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt samt vad detta arbete har fått för effekter. Redovisningen baseras dels på forskning, dels på myndighetens egna utvärderingar och uppföljningar.

Läget på arbetsmarknaden är fortsatt starkt. Under 2018 fortsatte sysselsättningen att öka för både inrikes och utrikes födda. Sysselsättningen är även fortsatt den högsta inom EU. Samtidigt är det tydligt att arbetsgivare har svårt att hitta arbetssökande med rätt kompetenser till de lediga platserna, något som bland annat visas i ökade rekryteringstider. Vi ser även en tydlig tudelning av arbetsmarknaden, personer som saknar gymnasieutbildning har i många fall svårt att hitta en varaktig anknnytning till arbetsmarknaden.

Arbetet med att öka digitaliseringen i mötet med arbetsgivare och arbetssökande fortsätter. Under 2018 valde i genomsnitt 70 procent av de arbetssökande att logga in på arbetsformedlingen.se för att skriva in sig och boka ett första planeringssamtal.

Arbetsförmedlingen är fortsatt en viktig aktör för arbetssökande som har svårt att hitta en varaktig anknnytning till arbetsmarknaden. I Arbetsförmedlingens undersökning bland de arbetssökande som fått ett jobb under 2018 uppger fyra av tio att det var information eller annan hjälp från Arbetsförmedlingens som hjälpt dem att hitta ett jobb.

De arbetsmarknadspolitiska programmen arbetspraktik, arbetsmarknadsutbildning och stöd till start av näringsverksamhet fortsätter att visa positiva resultat på både kort och lång sikt. Detta är förstås positivt och är bland annat en följd av att Arbetsförmedlingen arbetar med större fokus på arbetsgivarnas behov vid anvisning till arbetsmarknadsutbildning.

Slutsatserna i rapporten används för att utveckla verksamheten för att på så sätt bidra till ett effektivt genomförande av myndighetens uppdrag. Jag hoppas att andra läsare också ska ha nytta av rapporten och att den kan utgöra ett underlag för diskussioner om hur arbetsmarknadspolitiken kan fortsätta att utvecklas för att möta de stora utmaningar vi står inför.

Mikael Sjöberg

Generaldirektör

Juni 2019

Inledning och sammanfattning

Den budget som riksdagen antog i december 2018 och det så kallade Januariavtalet i januari 2019 innebär stora förändringar och nya förutsättningar för Arbetsförmedlingens verksamhet. Kraven på myndighetens förändringsarbete har därmed ökat.

I maj 2019 fick Arbetsförmedlingen i uppdrag av regeringen att förbereda reformeringen av myndigheten. Uppdraget omfattar en genomförandeorganisation för den nya myndigheten och analyser av centrala frågeställningar. Analyserna täcker en rad av de områden som är avgörande för den nya myndigheten: Krav på och kontroll av fristående aktörer, modeller för ersättning till fristående aktörer, samverkan med kommuner, Försäkringskassan och andra berörda aktörer, utveckling av digital och stödjande infrastruktur samt regional tillgänglighet. Uppdraget ska rapporteras till regeringen den första november 2019.

I denna rapport ger vi en bild av det läge på arbetsmarknaden som utgör grunden för de framtida förändringarna. Fokus i rapporten är läget på arbetsmarknaden 2018 och utvecklingen under perioden 2010 till 2018.

Läget på arbetsmarknaden

Läget på arbetsmarknaden är fortsatt starkt. Under 2018 var sysselsättningen den högsta i EU och sysselsättningen ökade för både inrikes och utrikes födda.

Arbetsmarknadsetableringen går allt snabbare för personer som kommit till Sverige. Det visar ny statistik från SCB. För de som kom 2013 var drygt 45 procent förvärvsarbetande efter fem år. Motsvarande för de som kom 2009 var knappt 25 procent. Skillnaden mellan utrikes födda kvinnor och utrikes födda män är dock fortsatt mycket stor. Andelen män som får arbete är till exempel mycket högre än andelen kvinnor.

För första gången sedan 2010 minskade antalet långtidsarbetslösa under 2018. Även det totala antalet inskrivna på Arbetsförmedlingen, liksom antalet öppet arbetslösa och programdeltagare minskade.

Försämrade matchning och allt viktigare att mäta progression

Matchningen på arbetsmarknaden försämrades under 2018. Det finns flera möjliga förklaringar till denna utveckling. En viktig förklaring är att de arbetssökande i många fall saknar de kompetenser som arbetsgivarna efterfrågar, vilket innebär att det tar allt längre tid för arbetsgivare att hitta rätt kompetenser för de lediga jobben. I de fall arbetssökande är i behov av olika insatser och vägen ut på arbetsmarknaden är lång är progression eller ett stegvist närmande till arbetsmarknaden ett viktigt begrepp.

Progressionsmätning via enkäter har framgångsrikt testats inom projektet Ung Framtid för att mäta individernas närmande till arbetsmarknaden. Resultaten visar att deltagarnas egna uppfattning om möjligheten att få ett arbete och livsnöjdhet kan användas för att mäta progression mot ett arbete. Ett annat sätt att mäta progression

har testats inom etableringen där individernas stegvisa närmande till arbetsmarknaden studerats genom att gruppera och rangordna aktiviteter. Resultaten visar att deltagarna inledningsvis påbörjar aktiviteter som innebär stegvisa närmanden till arbetsmarknaden, men att bara en mindre del av deltagarna påbörjar subventionerade eller osubventionerade anställningar inom två år.

Digitalisering

Den snabba tekniska utvecklingen och den ökade digitaliseringen skapar nya möjligheter på arbetsmarknaden. För Arbetsförmedlingen innebär den ökade digitaliseringen av myndighetens arbete att det finns flera möjliga kanaler för möten mellan arbetssökande och arbetsförmedlare. Allt fler av de arbetssökande väljer att ha kontakt med Arbetsförmedlingen via digitala kanaler. Sedan andra halvåret 2017 är andelen besök i form av telefonsamtal, e-post, e-besök och brev större än andelen fysiska besök. Andelen av de arbetssökande som väljer att logga in på arbetsförmedlingen.se för att skriva in sig digitalt på Arbetsförmedlingen (direktinskrivning) har ökat från 37 procent 2016 till 70 procent 2018.

Fortsatt positiv utveckling för effekter av arbetsmarknadspolitiska program

Förstagångsdeltagarna i arbetspraktik, arbetsmarknadsutbildning och stöd till start av näringsverksamhet är sysselsatta i större utsträckning än personer i jämförelsegruppen. Detta gäller på både ett och fem års sikt. För arbetsmarknadsutbildning har den tidigare positiva utvecklingen på ett års sikt förstärkts, medan resultaten är kvar på samma nivå som tidigare för arbetspraktik och stöd till start av näringsverksamhet. Det allt bättre resultatet för arbetsmarknadsutbildningen sammanfaller med ett ökat fokus på arbetsgivarnas behov och den sökandes möjligheter att kunna få och behålla ett arbete efter utbildningen, som kriterier för att få påbörja en arbetsmarknadsutbildning.

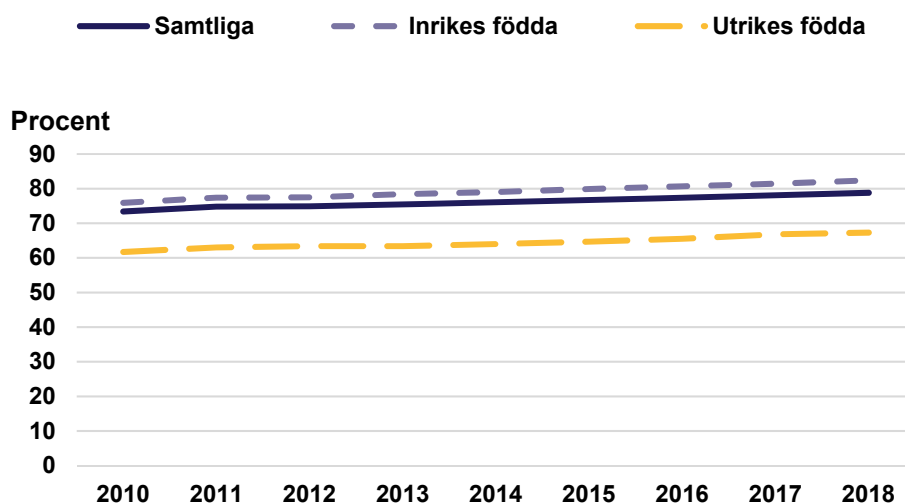
1 Läget på arbetsmarknaden

Under 2018 fortsatte den i huvudsak, positiva utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden. Sysselsättningen ökade för både inrikes och utrikes födda. Den totala arbetslösheten och arbetslösheten för inrikes födda minskade medan den ökade för utrikes födda. Här ges en kort introduktion till läget på arbetsmarknaden. För en mer detaljerad redovisning hänvisas till Arbetsmarknadsutsikterna.¹

Fortsatt högst sysselsättning inom EU

Sysselsättningen i Sverige är även fortsatt den högsta inom EU. Antalet sysselsatta ökade varje månad under 2018, i genomsnitt var 79 procent av den arbetsföra befolkningen sysselsatt under 2018, se Figur 1:1.²

Figur 1:1: Sysselsättningsgraden för inrikes och utrikes födda samt totalt, 16-64 år, 2010-2018.³



Källa: AKU, SCB.

Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan inrikes födda kvinnor och män är liten. Knappt 82 procent av de inrikes födda kvinnorna och drygt 83 procent av de inrikes födda männen var sysselsatta under 2018. Motsvarande andelar för utrikes födda kvinnor och män var knappt 64 respektive drygt 71 procent.⁴

¹ Arbetsförmedlingen 2019a.

² Statistikunderlaget i detta avsnitt kommer från Statistiska centralbyrån (SCB). SCB är ansvarig myndighet för den officiella arbetsmarknadsstatistiken. SCB:s aktuella uppgifter om bland annat sysselsättningen, arbetslösheten och arbetskraften utgår från månatliga arbetskraftsundersökningar (AKU) och ska inte förväxlas med Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Se vidare Statistiska Centralbyrån 2016.

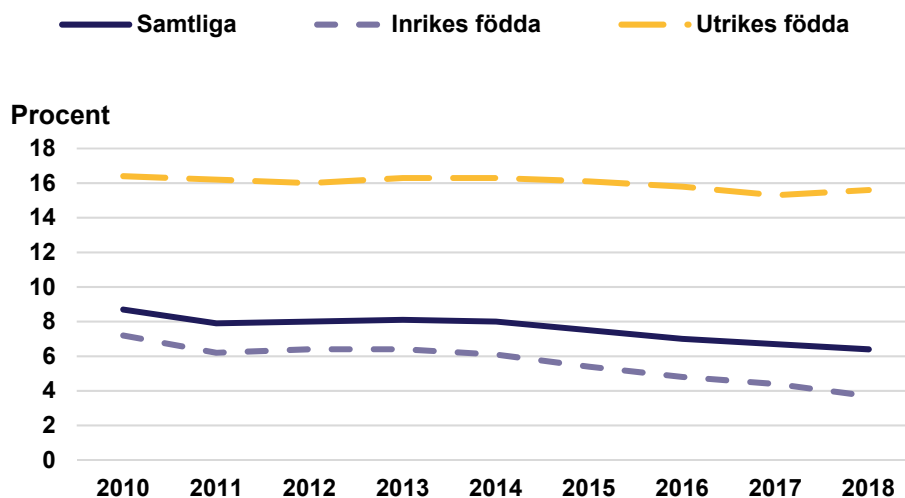
³ Tidsserierna i denna rapport utgår från 2010. För en längre tidsserie hänvisas till tidigare Arbetsmarknadsrapporter (Arbetsförmedlingen 2017a).

⁴ Både *utrikes född* och *utomeuropeiskt född* används i rapporten. SCB använder utrikes födda, medan båda begreppen förekommer i forskningsstudier. Senare års förändringar i gruppen utrikes födda drivs av de utomeuropeiskt födda.

Arbetslösheten på den lägsta nivån sedan 2010.

Under 2018 var arbetslösheten 6,4 procent i åldrarna 16 till 64 år, se Figur 1:2. För inrikes födda var arbetslösheten på den lägsta nivån sedan 2010. Arbetslösheten ökade dock marginellt för utrikes födda jämfört med 2017.⁵ Samtidigt har efterfrågan på arbetskraft ökat trendmässigt och är för närvarande på en historiskt hög nivå.⁶

Figur 1:2: Arbetslöshet för inrikes och utrikes födda samt totalt, 16-64 år, 2010-2018.



Källa: AKU, SCB.

Skillnaden i sysselsättningsgrad och arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda kan delvis förklaras av skillnader i utbildningsnivå. Utrikes födda har i genomsnitt kortare utbildning än inrikes födda (utrikes födda uppvisar dock en högre arbetslöshet och lägre sysselsättningsgrad än inrikes födda oavsett utbildningsnivå).

För personer som saknade gymnasieutbildning var arbetslösheten under 2018 drygt 20 procent, medan den för personer med eftergymnasial utbildning var knappt fyra procent. Att arbetslösheten är hög i vissa grupper, samtidigt som efterfrågan på arbetskraft är på en hög nivå, tyder på att det finns en obalans på arbetsmarknaden.

Arbetslösheten har varit högre för män än för kvinnor de senaste åren, men skillnaderna är små. Detta gäller för både inrikes och utrikes födda. Under 2018 var dock arbetslösheten för utrikes födda kvinnor högre än arbetslösheten för utrikes födda män.⁷

⁵ Detta bygger på uppgifter från AKU. Enligt Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik minskade antalet inskrivna arbetslösa utrikes födda under 2018. I genomsnitt var drygt 201 000 utrikes födda inskrivna på Arbetsförmedlingen under 2018. Under 2017 var motsvarande, i genomsnitt, drygt 207 000 personer. Se vidare avsnitt 1:2. Under perioder med hög invandring kommer Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik på kort sikt att ge en annan bild av utvecklingen av arbetslösheten än vad det officiella arbetslöshetsmättet gör eftersom förändringar på arbetsmarknaden får snabbare genomslag i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik än i de officiella arbetslöshetsmått från SCB.

För en redogörelse för skillnaden mellan AKU och Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik hänvisas till Statistiska Centralbyrån (2016).

⁶ Efterfrågan definieras här som antalet anställda och antalet vakanser i relation till befolkningen.

⁷ För de tabeller och diagram som ingår i rapporten redovisas utvecklingen separat för kvinnor och män i webbilagan "Arbetsmarknadsrapport 2019, Könsuppdelad statistik".

Etablering av utrikes födda på arbetsmarknaden

Etablering för nyanlända och personer som kommit till Sverige under senare år går allt snabbare, se Tabell 1:1. Enligt statistik från Statistiska centralbyrån, SCB hade 52 procent av de som kom till Sverige under 2012 ett arbete efter sex år. Motsvarande andel för de som kom hit 2009 var 32 procent. Förbättringen gäller både kvinnor och män. Det finns dock stora skillnader mellan könen. Bland de män som kom 2012 var 63 procent i arbete efter sex år, för kvinnor var motsvarande andel 38 procent (se webbilagan).

Tabell 1:1: Andel förvärvsarbetande kommunmottagna flyktingar, både kvinnor och män, efter mottagningsår och antal år efter mottagande till första arbete.

Mottagnings- år	1 år	2 år	3 år	4 år	5 år	6 år	7 år	8 år	9 år
2009	3,3	8,4	14,1	18,7	24,8	31,6	39,2	48,0	52,8
2010	2,9	9,8	15,7	21,6	28,7	37,2	48,1	53,6	
2011	3,2	9,4	18,8	25,6	35,7	48,5	56,0		
2012	4,4	14,6	23,9	31,9	43,8	52,3			
2013	5,6	16,0	26,9	37,7	45,6				
2014	4,6	15,6	31,6	43,0					
2015	3,7	15,8	32,5						
2016	4,6	19,1							
2017	6,3								

Källa: SCB, Registerdata för integration.

1.1 Arbetslösa som är inskrivna på Arbetsförmedlingen

Andelen av de arbetslösa som varit i kontakt med eller skrivit in sig på Arbetsförmedlingen har varit runt 70 procent sedan 2010.⁸ Andelen påverkas av både konjunkturläget och myndighetens uppdrag. Att skriva in sig på Arbetsförmedlingen är ett villkor för att till exempel få rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen och för att få ta del av vissa av Arbetsförmedlingens tjänster och program.

⁸ Det saknas direkta uppgifter om hur stor andel av de arbetslösa som valt att skriva in sig på Arbetsförmedlingen. Med hjälp av Arbetskraftsundersökningarna (AKU) från SCB är det dock möjligt göra en ungefärlig beräkning.

Tabell 1:2: Andel arbetslösa som varit i kontakt med Arbetsförmedlingen enligt AKU, 2010–2018, procent.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kvinnor	68,2	65,9	65,4	65,1	64,3	63,4	64,6	64,2	66,4
Män	74,3	73,7	74,2	72,2	69,7	70,8	70,6	70,9	70,2
Inrikes födda	67,0	63,8	63,7	61,5	59,5	56,9	55,5	55,1	52,0
Utrikes födda	81,7	81,9	82,7	82,3	80,0	81,9	82,6	81,0	82,1
16–24	48,0	46,2	46,5	44,1	41,5	36,5	35,3	34,8	34,2
25–54	83,6	82,9	82,7	82,4	80,8	81,2	81,3	80,4	81,3
55–64	91,7	90,9	91,9	90,6	88,4	90,9	91,8	90,4	90,1
För-gymnasial	58,9	58,1	59,7	57,9	57,2	56,6	59,3	58,5	61,8
Gymnasial	80,3	78,5	80,7	79,2	76,8	77,3	76,6	77,2	76,4
Efter-gymnasial	69,1	68,6	64,6	64,3	63,8	64,3	65,8	66,0	67,3
Samtliga	71,5	70,0	70,2	68,9	67,3	67,4	67,9	67,8	68,4

Källa: AKU, SCB.

Det är främst män, utrikes födda, äldre och personer med gymnasieutbildning som väljer att kontakta Arbetsförmedlingen, se Tabell 1:2.⁹ För dessa är Arbetsförmedlingen en viktig aktör för att få eller återfå ett arbete.

Antal inskrivna på Arbetsförmedlingen minskar

Det totala antalet inskrivna på Arbetsförmedlingen, liksom antalet öppet arbetslösa och deltagare i program har minskat under de senaste åren (se Figur 1:3). Under 2018 minskade antal personer som varit inskrivna på Arbetsförmedlingen tolv månader eller mer (långtidsarbetslösa).

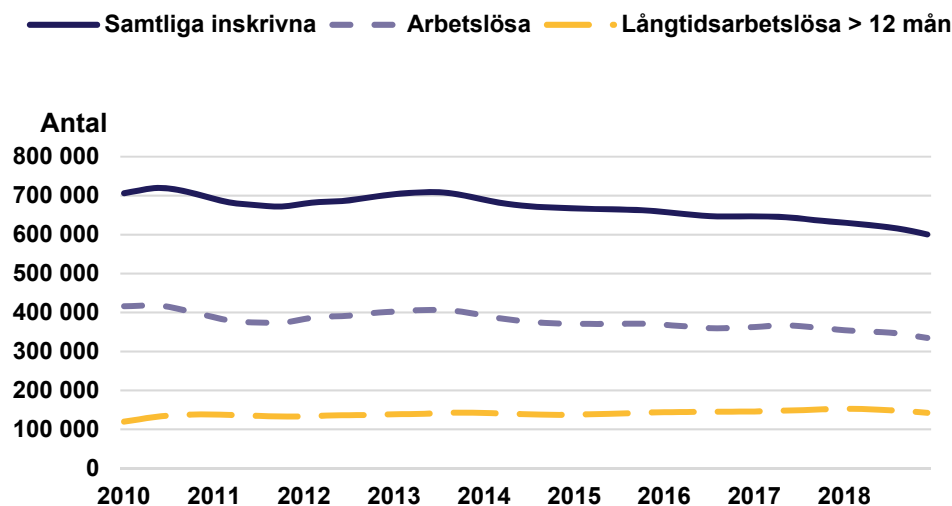
Alla inskrivna på Arbetsförmedlingen saknar inte ett arbete. De som är inskrivna som arbetssökande kan delas upp i öppet arbetslösa, timanställda, deltidsarbetslösa, deltagare i program med aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning,¹⁰ arbete med stöd, arbete utan stöd, nystartsjobb, yrkesintroduktion, utbildningskontrakt samt övriga inskrivna. Den sista gruppen består av bland annat arbetssökande med förhinder.

Under 2018 var, i genomsnitt, drygt 600 000 personer inskrivna på Arbetsförmedlingen, se Figur 1:3. Antal män var något fler än antal kvinnor; i genomsnitt var cirka 320 000 män och 290 000 kvinnor inskrivna på Arbetsförmedlingen under 2018.

⁹ I undersökningen saknas uppgifter om personer med funktionsnedsättning.

¹⁰ Fortsättningsvis används, om inget annat anges, "program" för "program med aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning".

Figur 1:3: Samtliga inskrivna, öppet arbetslösa och deltagare i program (arbetslösa) samt långtidsarbetslösa vid Arbetsförmedlingen, 16-64 år, trendade månadsdata, 2010-2018.



Källa: Arbetsförmedlingen.

Även antal öppet arbetslösa och deltagare i program har minskat. Under 2018 utgjorde de drygt 56 procent av samtliga inskrivna.¹¹ Detta motsvarar knappt 350 000 personer. För en fördjupad beskrivning av gruppen inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen, se Arbetsmarknadsutsikterna.¹²

I Figur 1:3 visas även utvecklingen för antal långtidsarbetslösa. Långtidsarbetslösa avser här öppet arbetslösa samt deltagare i program som varit utan arbete tolv månader eller mer. Under 2018 minskade antalet långtidsarbetslösa för första gången sedan 2010. I princip hela minskningen gäller män; kvinnornas långtidsarbetslöshet var nästan oförändrad. Vid utgången av 2018 hade drygt 72 000 kvinnor och 71 000 män varit utan arbete i mer än tolv månader.

1.2 Sökandesammansättningen

Sammansättningen av gruppen som är öppet arbetslösa eller deltar i program har förändrats mycket under senare år. Detta framgår av Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Denna utveckling har skett parallellt med utvecklingen som visar på en minskad arbetslöshet och ökad sysselsättning.

Antal inskrivna utrikes födda minskade något under 2018

Antalet personer som är öppet arbetslösa eller deltagare i program och som är utomeuropeiskt födda ökade kraftigt fram till mars 2017. Den utvecklingen kan i huvudsak förklaras av den stora ökningen av antalet nyanlända flyktingar, se Figur 1:4.¹³ 2010 utgjorde nyanlända 22 procent av gruppen som var utomeuropeiskt födda.

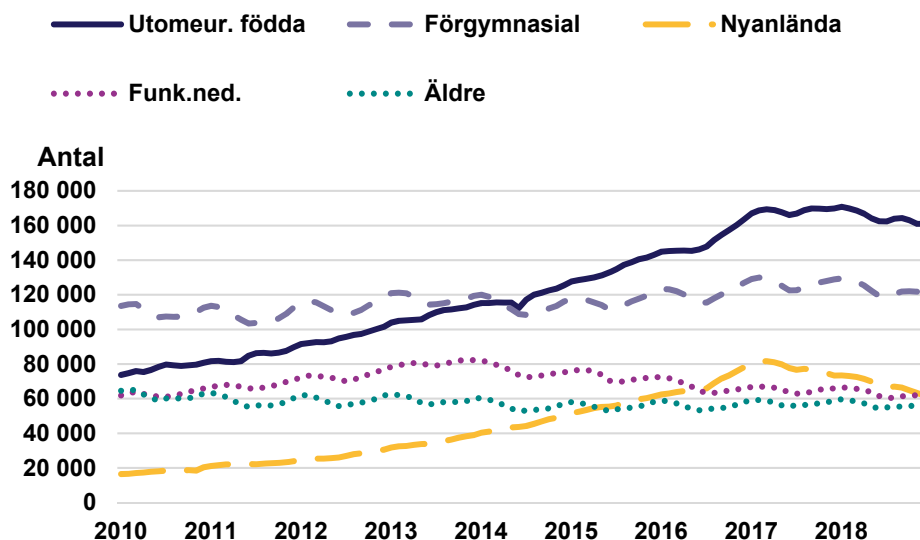
¹¹ Dessa siffror går inte att jämföra med arbetslösheten enligt AKU, eftersom AKU är en undersökning av hela befolkningen. Siffror för Arbetsförmedlingen omfattar bara de som har anmält sig till Arbetsförmedlingen.

¹² Arbetsförmedlingen 2019a.

¹³ Som nyanlända räknas personer födda utanför EU/EES vars vistelsetid i Sverige inte överstiger 36 månader efter erhållet uppehållstillstånd eller uppehållskort.

2018 var motsvarande andel 41 procent. Under 2018 har antalet inskrivna utrikes födda minskat för första gången under mätperioden, men det är fortfarande högt jämfört med 2010.

Figur 1:4: Antal öppet arbetslösa eller deltagare i program, 2010-2018.



Källa: Arbetsförmedlingen.

Not: Observera att en person kan ingå i flera grupper.

Hög sysselsättning bland äldre på arbetsmarknaden

Arbetslösheten för äldre ligger under genomsnittet och sysselsättningen bland äldre är hög i Sverige jämfört med andra EU-länder. Det visar en tidigare rapport från Arbetsförmedlingen som särskilt studerade arbetsmarknaden för äldre.¹⁴ Rapporten visade även att det kan vara svårt för äldre att återetablera sig på arbetsmarknaden efter en tids arbetslöshet. Gemensamt för de arbetslösa äldre är att de i högre grad riskerar att fastna i långa tider av arbetslöshet. De genomsnittliga tiderna i arbetslöshet ökar med stigande ålder och är som högst för de allra äldsta.

Högre arbetslöshet för personer med funktionsnedsättning

Utbildningslängden bland personer med funktionsnedsättning är kortare än i befolkningen i övrigt och arbetslösheten för denna grupp har under de senaste åren legat några procentenheter högre än i befolkningen totalt. Det visar en kartläggning, som SCB har genomfört på uppdrag av Arbetsförmedlingen.¹⁵ Av den enkätundersökning, som genomfördes som en del av kartläggningen, framgår även att personer med funktionsnedsättning i större utsträckning än andra upplever diskriminering på arbetsmarknaden.

¹⁴ Arbetsförmedlingen 2018a.

¹⁵ Arbetsförmedlingen och Statistiska centralbyrån 2019. I SCBs undersökning ingår personer med funktionsnedsättning oavsett om funktionsnedsättningen innebär en nedsatt arbetsförmåga eller ej.

En tredjedel av inskrivna arbetslösa saknar gymnasieutbildning

Antalet öppet arbetslösa eller programdeltagare som saknar en gymnasieutbildning minskade något under 2018. En bidragande orsak till utvecklingen är det ökade antalet extratjänster, en annan är att övergångarna till reguljär utbildning ökat.¹⁶ I december saknade omkring 123 000 inskrivna arbetslösa en gymnasieutbildning, jämfört med 129 000 ett år tidigare. De utgör därmed drygt en tredjedel av samtliga inskrivna arbetslösa.

Bättre resultat efter tiden i etableringen¹⁷

Bland de som under senare år kommit som nyanlända till Sverige är det allt fler som kommer i arbete eller börjar studera.¹⁸ Utvecklingen av andelen som fått ett arbete framgår av Tabell 1:1. Andelen som gick till arbete eller studier inom 90 dagar efter etableringsprogrammet ökade under 2018, från 34 procent 2017 till 45 procent 2018.

Arbetsmarknadsetableringen för personer som är nyanlända tar dock ofta tid. Sysselsättningen för flyktingar och deras anhöriga stiger under upp till 15 år efter ankomsten till Sverige, men nivån når inte upp till den för personer födda i Sverige.¹⁹ Motsvarande utveckling inom EU följer i stort samma mönster som den i Sverige.

Det minskade antalet inskrivna nyanlända återspeglas även i Arbetsförmedlingens arbete med Snabbspår, där antalet deltagare minskade under andra halvåret 2018.²⁰ Minskningen förklaras dels av den starka arbetsmarknaden, dels av det lägre antalet deltagare i etableringen.

2 Matchning till arbete och studier

Jobbtillväxten på den svenska arbetsmarknaden har under de senaste åren varit god vilket innebär att arbetssökande och arbetsgivare i många fall hittat varandra utan Arbetsförmedlingens insatser. Huvuddelen av de som har utbildning och erfarenhet hittar snabbt ett jobb idag. Detta ger Arbetsförmedlingen möjlighet att i större utsträckning fokusera på att rusta och matcha de personer som står längre från arbetsmarknaden.

Ett av Arbetsförmedlingens uppdrag är att bidra till en förbättrad matchning på arbetsmarknaden. För att avgöra Arbetsförmedlingens betydelse för matchningen på arbetsmarknaden skulle dagens situation behöva jämföras med en situation där Arbetsförmedlingen inte finns, vilket naturligtvis är omöjligt. Att mäta resultaten av matchningen, det vill säga hur väl Arbetsförmedlingens arbete med att matcha arbetslösa med lediga platser lyckas, är en komplex fråga. Arbetsförmedlingen arbetar därför med flera olika mått, modeller och metoder för att få en bild av hur matchningen utvecklas. Andelen av de arbetssökande som får ett arbete varje månad

¹⁶ Arbetsförmedlingen 2019a och 2019c.

¹⁷ Från och med 2018 infördes etableringsprogrammet. I dagsläget finns både deltagare med etableringsplan och i etableringsprogrammet.

¹⁸ Arbetsförmedlingen 2019c.

¹⁹ Joyce 2017.

²⁰ Arbetsförmedlingen 2019d.

är ett sådant mått, arbetslöshetstider och rekryteringstider två andra. Resultaten av skattningen av matchningsfunktionen ger ytterligare en bild av matchningens utveckling. Ytterligare information fås genom svaren i de kundundersökningar som Arbetsförmedlingen genomför med arbetsgivare och arbetssökande (se avsnitt 2.3).

Fortsatt stort kompetensgap på arbetsmarknaden

En hög andel av de som idag är inskrivna hos Arbetsförmedlingen är i behov av utbildningsinsatser, för att närma sig arbetsmarknaden. I december 2018 saknade en tredjedel av de inskrivna arbetslösa en gymnasieutbildning. Arbetsmarknaden för personer som saknar gymnasieutbildning är även fortsatt begränsad. De flesta arbetsgivare efterfrågar en gymnasieutbildning, även inom allt fler yrken där utbildningskraven traditionellt sett har varit låga.

På dagens arbetsmarknad försvåras arbetet med att matcha arbetssökande med lediga platser av att gapet under ett flertal år har varit stort mellan de kompetenser som arbetsgivarna efterfrågar i en anställningssituation och de kompetenser som de arbetssökande har.²¹

Arbetsförmedlingens strategi för matchning till jobb genom utbildning

Under 2017 tog Arbetsförmedlingen fram en strategi för matchning till jobb genom utbildning. Syftet är att Arbetsförmedlingen ska arbeta för att inskrivna arbetslösa ska få ta del av den utbildningsinsats de har behov av, samtidigt som det på sikt skapas bättre förutsättningar för arbetsgivare att hitta rätt kompetens. En viktig del i strategin är att fler arbetssökande med kort utbildning ska gå vidare till reguljära studier.

Målsättningen är att öka arbetslösas övergång till reguljär utbildning under de närmaste åren. Vägen från arbetslöshet via utbildning till arbete är dock lång för många av de arbetslösa. I många fall krävs en kombination av flera olika utbildningar, något som kan ta flera år.²² Kombinationerna av utbildningar kan även omfatta motiverande insatser och förberedande utbildningar och därmed ske både inom och utanför Arbetsförmedlingens verksamhet.

Uppdragen om matchning till arbete och studier kompletterar varandra. I de fall en stor andel av de arbetssökande är i behov av omfattande utbildning för att få eller återfå ett arbete, kan målet om matchning till arbete på kort sikt påverkas negativt av satsningen på matchning till jobb genom utbildning. För en given nivå på arbetslösheten kommer övergångarna till arbete att minska om övergångarna till studier ökar.

2.1 Matchning till arbete

2.1.1 Rekryteringstid och arbetslöshetstid

En effektiv matchning mellan arbetssökande och lediga platser kännetecknas av att arbetsgivarna genom korta rekryterings- och arbetslöshetstider snabbt hittar

²¹ Arbetsförmedlingen 2019a och 2019b.

²² Arbetsförmedlingen 2019c.

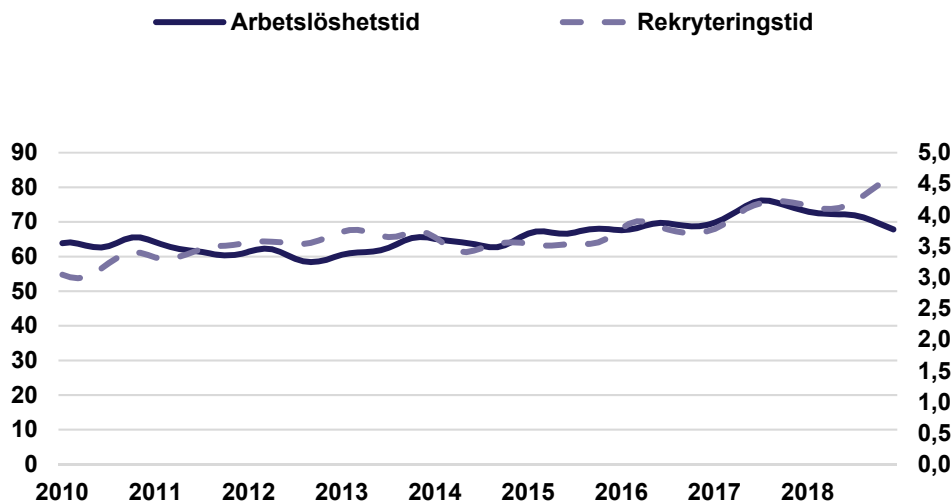
lämpliga sökanden till de lediga platser som utannonseras. Rekryteringstiden bestäms av två faktorer. För det första är konjunkturs utveckling av betydelse. Det går fortare att tillsätta platser vid fallande konjunktur, än i en högkonjunktur. Det beror på att det vid en fallande konjunktur finns ett större antal sökande med givna kvalifikationer på varje ledig plats, medan det i en högkonjunktur är förhållandevis få arbetssökande på varje ledig plats. För det andra är effektiviteten i själva matchningen av de arbetssökande med de lediga platserna av betydelse för rekryteringstiderna. Långa rekryteringstider kan medföra stora kostnader. För arbetsgivarna kan det medföra produktionsbortfall, flaskhalsar och övertidskostnader. För samhället kan det medföra bortfall av skatteintäkter och risk för förlängda arbetslöshetstider. På en arbetsmarknad med hög sökaktivitet och sökeffektivitet bland arbetssökande och väl fungerande informationskanaler mellan arbetsgivare och arbetssökande kommer lediga platser att tillsättas snabbare än på en arbetsmarknad där sökaktiviteten är låg och informationskanalerna fungerar sämre.

Rekryteringstiderna ökar

Ökade rekryteringstider är en indikation på en situation där arbetsgivarna har svårt att hitta rätt kompetens till de utannonserade platserna. Svårigheterna med matchningen förstärks av det faktum att antalet lediga platser per arbetssökande har ökat under senare år, samtidigt som rekryterings- och arbetslöshetstider varit på en hög nivå. Det framgår av både Arbetsförmedlingens platsstatistik och SCB:s vakansstatistik.²³ Rekryteringstiden har ökat från knappt tre veckor 2010 till i genomsnitt 4,5 veckor 2018, se Figur 2:1.

²³ Antalet lediga platser per arbetssökande framgår av både Arbetsförmedlingens platsstatistik och SCB:s vakansstatistik. Det förekommer dubletter i Arbetsförmedlingens platsstatistik. Förekomsten av dubletter kan vara större i konjunkturtoppar än vid konjunkturedgångar, se Liss 2008. Påverkan av dubletter på utvecklingen av lediga platser tycks främst gälla för anställningar med kort varaktighet. Används enbart information om lediga platser för tillsvidare anställningar ser det inte ut att finnas någon påverkan av dubletter för perioden efter finanskrisen 2008. Se Zetterberg 2016.

Figur 2:1: Arbetslöshetstid (vänster axel) och rekryteringstid (höger axel) i antal veckor, trendade månadsdata, 2010–2018.



Källa: Arbetsförmedlingen.

Not: Arbetslöshetstiden är beräknad som relationen mellan beståndet av arbetssökande som är öppet arbetslösa eller i program och antalet nyanmällda arbetssökanden varje månad. Arbetslöshetstiden har sedan omräknats till veckor genom multiplikation med faktorn 4,333. Rekryteringstiden är beräknad som relationen mellan beståndet av lediga platser och vakansutflödet under månaden. Rekryteringstiden har också omräknats till veckor genom att multiplicera med faktorn 4,333.

Arbetslöshetstiderna minskar något

Efter en längre tid med ökande arbetslöshetstider minskade den något under 2018, från i genomsnitt 63 veckor 2017 till 60 veckor 2018. Arbetslöshetstiden i Figur 2:1 ger en indikation på den förväntade tiden i arbetslöshet för de personer som skrivs in som arbetslösa vid Arbetsförmedlingen. Under nästan hela perioden har den genomsnittliga arbetslöshetstiden varit något längre för kvinnor än för män även om utvecklingen för kvinnor och män följer varandra väldigt väl (framgår inte av figuren). Under 2018 var den genomsnittliga arbetslöshetstiden för män knappt 60 veckor och för kvinnor cirka en vecka längre. För en bild av utvecklingen över tid för kvinnor och män hänvisas till webbilagan.

2.1.2 Andelen inskrivna arbetslösa som får arbete varje månad

Av samtliga inskrivna arbetslösa var det knappt fem procent, både av kvinnor och män, som fick ett osubventionerat arbete varje månad under 2018, se Figur 2:2. Andelen av de arbetssökande som varje månad får ett arbete, den så kallade jobbchansen²⁴, är lägre för personer som saknar gymnasieutbildning, nyanlända, utomeuropeiskt födda och personer med funktionsnedsättning.

Som tidigare nämnts så var i genomsnitt 600 000 personer inskrivna på Arbetsförmedlingen under 2018. Det är dock, i många fall, inte samma individer som är inskrivna under hela året. Totalt var drygt 930 000 personer inskrivna på

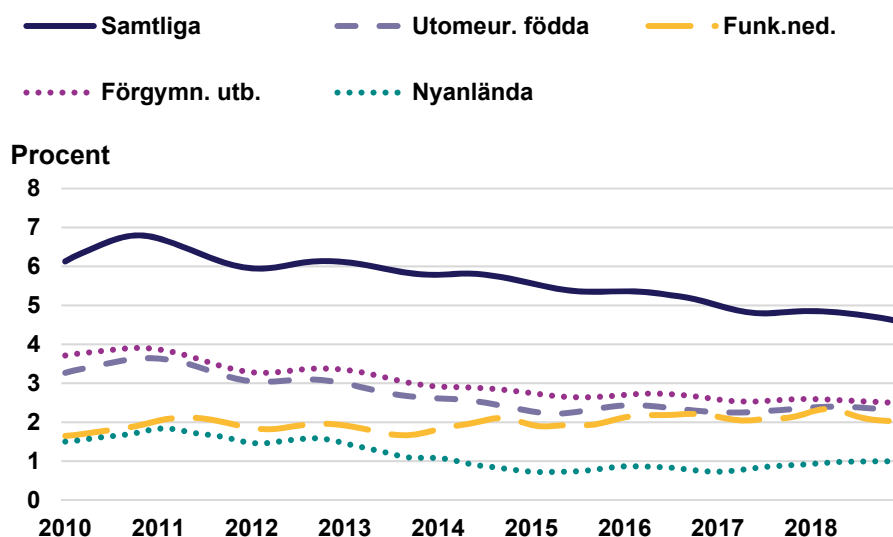
²⁴ Jobbchansen relaterar antalet personer som fått ett osubventionerat arbete varje månad till summan av antalet inskrivna vid månadens början och halva inflödet av nytilkomna arbetssökande under månaden. I utflödet ingår alla slags arbeten, även deltidsarbete och timanställningar.

Arbetsförmedlingen, vid någon tidpunkt, under 2018. Av dessa fick knappt 350 000 personer ett arbete under året. 48 procent av de inskrivna var kvinnor, 52 procent män. Av de som fick ett arbete under året var andelen kvinnor knappt 45 procent.

Svagt minskad jobbchans

Trenden för samtliga arbetssökande är svagt nedåtgående. För vissa grupper har dock utvecklingen varit positiv. Under 2018 fick en procent av de nyanlända ett osubventionerat arbete varje månad. Jämfört med år 2017 var detta resultat en förbättring. Bland personer med funktionsnedsättning fick två procent ett osubventionerat arbete varje månad 2018. Motsvarande andel för personer som saknar gymnasieutbildning respektive är utomeuropeiskt födda var 2,5 procent.²⁵

Figur 2:2: Andel arbetslösa som varje månad fått ett *osubventionerat* arbete, trendade månadsdata, 2010–2018.



Källa: Arbetsförmedlingen.

Subventionerat eller osubventionerat arbete

För de som står långt ifrån arbetsmarknaden kan ett subventionerat arbete vara en väg in på arbetsmarknaden. Figur 2:3 visar andelen arbetslösa som fått ett osubventionerat eller subventionerat arbete varje månad.

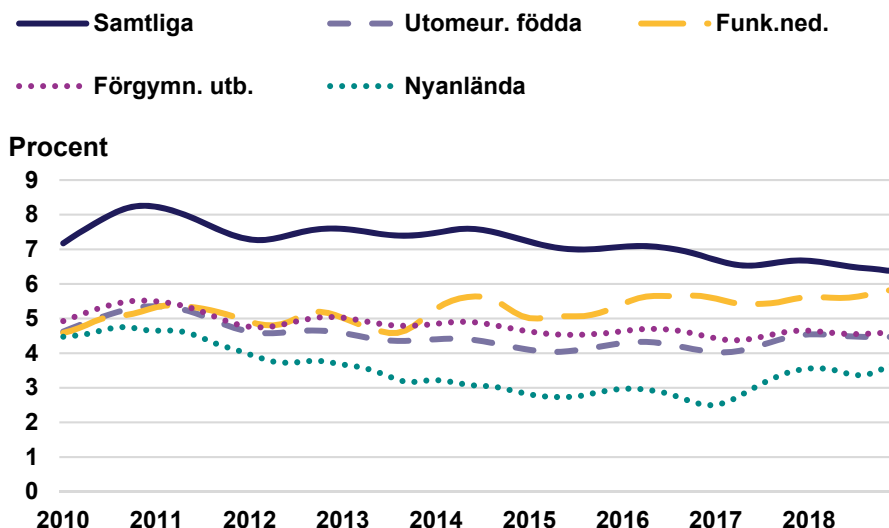
När subventionerade arbeten inkluderas ökar andelen som fått ett arbete med två procentenheter, för samtliga arbetslösa jämfört med i Figur 2:2. För personer med funktionsnedsättning ökar andelen med ungefär tre procentenheter. För nyanlända ökar andelen från en procent till knappt fyra procent. För denna grupp har jobbchansen tydligt förbättrats under 2018. Förbättringen har varit större för nyanlända män än för nyanlända kvinnor (framgår inte av figuren). En förklaring till den positiva utvecklingen för nyanlända är antalet extratjänster.²⁶ Ytterligare förklaringar är att det under våren 2017 infördes förbättrade ersättningsnivåer för

²⁵ För en utförligare beskrivning av jobbchansens utveckling, se Arbetsförmedlingen 2018b.

²⁶ Arbetsförmedlingen, 2019c och 2018j.

arbetsgivare som ansöker om stöd för nystartsjobb och att regelverket för anställningsstöden förenklades under våren 2018.

Figur 2:3: Andel arbetslösa som varje månad fått ett *osubventionerat eller subventionerat* arbete, trendade månadsdata, 2010–2018.



Källa: Arbetsförmedlingen.

2.1.3 Matchningsfunktionen

Resultaten från skattningarna av matchningsfunktionen visar att matchningen har försämrats under de senaste åren. Detta förstärker bilden, som visats i föregående avsnitt, av en arbetsmarknad där arbetsgivarna har svårt att hitta rätt kompetens till de lediga platserna.

Matchningsfunktionen är en metod för att mäta utfallet av Arbetsförmedlingens matchningsverksamhet över tid, i syfte att utvärdera verksamheten och kunna förbättra eller förändra myndighetens arbetssätt.

Med matchning avses hur nya anställningar skapas av antalet lediga jobb i förhållande till antalet arbetssökande. Antalet nya anställningar mäts som utflödet till arbete. Det är möjligt att använda olika typer av matchningsfunktioner. Den typ av matchningsfunktion som Arbetsförmedlingen använder relaterar jobbchansen till ett osubventionerat arbete för öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd till antalet lediga platser i förhållande till antalet arbetssökande, den så kallade "tätheten".²⁷ Dessutom tar matchningsfunktionen hänsyn till sökandesammansättningen i termer av andelen personer med kort utbildning, äldre, personer med en funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga samt utrikesfödda.

²⁷ Jobbchansen i matchningsfunktionen definieras något annorlunda än jobbchansen i avsnitt 2.1.2. I matchningsfunktionen definieras jobbchansen som utflödet till ett osubventionerat arbete för öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd under varje månad i förhållande till antalet arbetssökande för samma grupp av inskrivna vid början av månaden.

Matchningseffektivitet

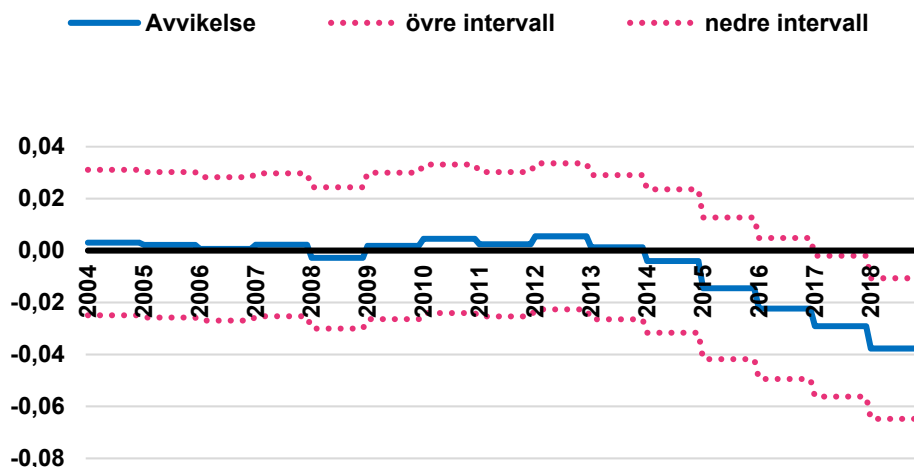
En högre matchningseffektivitet innebär att fler arbetssökande lämnar Arbetsförmedlingen för ett arbete, "allt annat lika". På samma sätt innebär en sämre matchningseffektivitet att färre arbetssökande lämnar Arbetsförmedlingen för ett arbete. Det är dock sällan som allt annat är lika. Matchningen påverkas också av faktorer som ligger utanför Arbetsförmedlingens kontroll. Hit hör förändringar i konjunkturen samt förändringar i kvalifikations- och utbildningsnivån hos de arbetssökande. Den matchningsfunktion som Arbetsförmedlingen använder försöker därför kontrollera för hur konjunkturvariationer och sammansättningen av de arbetssökandes kvalifikationer påverkar jobbchansen till ett osubventionerat arbete och därmed se hur matchningseffektiviteten har förändrats.

Matchningen har försämrats

Nedan redovisas en analys av hur förändringen av sökandesammansättningen i spåren av 2015 års flyktingkris har påverkat matchningen. Först analyseras hur jobbchansen skulle ha utvecklats från 2014 och framåt, om tätheten - som är ett konjunkturmått - och sökandesammansättningen hade varit desamma som före 2014. Sedan jämförs denna beräknade jobbchans med det faktiska värdet på jobbchansen under samma tid.

Figur 2.4 visar avvikelser (den blå linjen) mellan den faktiska jobbchansen och den beräknade jobbchansen. Om det inte är någon avvikelse mellan den faktiska och beräknade jobbchansen kommer den blå linjen att sammanfalla med noll-linjen. Resultaten visar att matchningen har försämrats sedan år 2014. Den faktiska jobbchansen är lägre än vad vi hade förväntat oss om täthet och sökandesammansättning hade varit oförändrad efter 2014. Försämringen är dock bara statistiskt säkerställd för år 2017 och 2018.

Figur 2:4: Matchningsfunktionen 2004-2018. Avvikelsen mellan den faktiska och beräknade jobbchansen till osubventionerade arbeten 2003m11-2018m12.



Not: Utfallet av den förväntade jobbchansen är beräknad utifrån skattade koefficientvärden med täthet och sökandesammansättning som förklarande variabler och utifrån antagandet att variationen i dessa variabler är densamma efter år 2014 som under perioden till och med utgången av 2014. De streckade linjerna anger 95 procentigt konfidensintervall.

Eftersom egenskaperna hos de arbetssökande förändrats under åren efter flyktingkrisen är det troligt att det är den huvudsakliga orsaken till den försämrade matchningen, även om andra faktorer också har en påverkan. Det är viktigt att påpeka att man med andra metoder och data än de som Arbetsförmedlingen använder kan få olika resultat.²⁸

2.2 Matchning till studier

Trots ett intensifierat arbete med att matcha till arbete genom utbildning nåddes inte målet om att öka andelen inskrivna arbetslösa utan gymnasieutbildning som påbörjar reguljära studier under 2018.²⁹ Både antalet och andelen inskrivna med kort utbildning som övergår till reguljära studier har ökat, men ökningen har inte varit tillräckligt stor för att målet ska anses uppfyllt. Andelen kvinnor som påbörjar reguljära studier är större än andelen män, detta gäller för samtliga program och utbildningsvägar. Under senare delen av 2018 har utbildningsplikten inom etableringen bidragit till att öka övergångarna till studier.

Orsakerna till att målet inte nåtts är flera. Arbetsförmedlingen analyserade under 2018 förutsättningarna för arbetssökande att påbörja reguljära studier inom ramen för två olika rapporter.³⁰

²⁸ Se Riksrevisionen 2017. Zetterberg 2018 redovisar en jämförelse mellan de olika metoderna.

²⁹ Arbetsförmedlingen 2019c.

³⁰ Arbetsförmedlingen 2018c och 2018d.

Faktorer som utgör flaskhalsar vid övergången till studier

Den första rapporten syftade till att identifiera faktorer som påverkar övergången till vuxenutbildning för inskrivna arbetslösa. Genom intervjuer med ett urval av kommuner och lokala företrädare inom Arbetsförmedlingen identifierades de faktorer som utgör "flaskhalsar" och som håller tillbaka övergångarna av arbetslösa till vuxenutbildning. Resultaten visade att flera faktorer bidrog till att flaskhalsar uppstod. Bland de individrelaterade faktorerna nämns ett lågt intresse för studier när efterfrågan på arbetskraft är hög samt bristande språkkunskaper hos de potentiella utbildningsdeltagarna.³¹ Bland faktorer kopplade till ekonomisk ersättning och regelverk lyfts komplexiteten bland de ekonomiska stöden och hur de förhåller sig till varandra fram. Andra faktorer som lyfts fram är svårigheter för kommuner att erbjuda undervisning med språkstöd, lärarbrist och att behoven av vägledning samt studiemotiverande insatser ofta är stora.

Komplex system för finansiering av studier

I den andra rapporten gjordes en kartläggning av hur programersättningar, enskilt och i samspel med andra relevanta ersättningssystem, påverkar incitamenten och förutsättningarna att gå till arbete eller studier. Kartläggningen utgick från situationen för utrikes födda kvinnor. Resultaten visade att studiefinansieringen är svår att överblicka. Detta gäller särskilt för individer med behov av en längre utbildningsperiod. Även om studiestartstödet inledningsvis är en möjlig finansiering för de som tillhör målgruppen, är tiden med ersättning i många fall för kort för att motivera till studier. Rapporten visar att vägen ut på arbetsmarknaden kan vara lång även för personer som kommer till Sverige med en högskoleutbildning.

Liknande slutsatser dras i en rapport från Expertgruppen i offentlig ekonomi, där nyanländas incitament för arbete studeras.³² Incitamenten styrs av komplicerade regelverk och involverar flera olika aktörer. För den enskilda blir de därmed svåra att överblicka.

2.3 Arbetsförmedlingens bidrag till matchningen

Förutom via traditionella (fysiska besök, telefon och e-post) kontakter med handläggare på Arbetsförmedlingen sker en allt större del av Arbetsförmedlingens bidrag till matchningen via digitala kanaler.

Arbetsförmedlingens hemsida har cirka två miljoner besökare varje månad. Antalet sökbara aktiva profiler uppgår till närmare 130 000. En viktig uppgift för Arbetsförmedlingen är att skapa arenor där arbetssökande och arbetsgivare kan mötas. Platsbanken är en sådan arena med 1 - 1,5 miljoner användare i månaden. Med Platsbanken erbjuder Arbetsförmedlingen en "marknad" där säljare (arbetssökande) och köpare (arbetsgivare) kan hitta varandra och mötas. I avsnitt

³¹ Bristande språkkunskaper är i sig inte ett hinder för utbildning. Det kan dock vara så att kommunerna gjort bedömningen att personer på grund av bristande språkkunskaper inte kan tillgodogöra sig den aktuella utbildningen.

³² Löfbom 2018.

2.3.3 redovisas hur stor del av de arbetssökande, som under året fått ett arbete, som använt sig av Platsbanken som sökanal.

2.3.1 Arbetsgivarnas syn på Arbetsförmedlingen

Sedan 1999 genomför Arbetsförmedlingen en undersökning riktad till de arbetsgivare som anmält lediga platser till Arbetsförmedlingen (Arbetsgivareundersökningen order). Denna undersökning följer bland annat upp om arbetsgivaren fått tillräckligt med sökande och om arbetsgivaren är nöjd med Arbetsförmedlingens insatser.

Under 2018 uppgav 94 procent av arbetsgivarna att de var nöjda med den service de har fått från Arbetsförmedlingen i samband med rekryteringar. 76 procent av arbetsgivarna uppgav att de fått tillräckligt med sökande för att kunna rekrytera.

För att även nå fram till arbetsgivare som inte är kunder hos Arbetsförmedlingen, kompletteras Arbetsgivarundersökningen sedan 2015 med en generell arbetsgivarundersökning som är riktad till samtliga arbetsställen i Sverige. Av de arbetsgivare som rekryterat under 2018 uppgav drygt en fjärdedel att de använt sig av Arbetsförmedlingen som rekryteringskanal. Tolv procent hade använt sig av privata rekryteringsföretag, medan drygt 49 procent uppgav att de använt sig av direktkontakter med arbetssökande och 31 procent att rekryteringen gjorts med hjälp av sociala medier (till exempel Facebook, Twitter och LinkedIn).

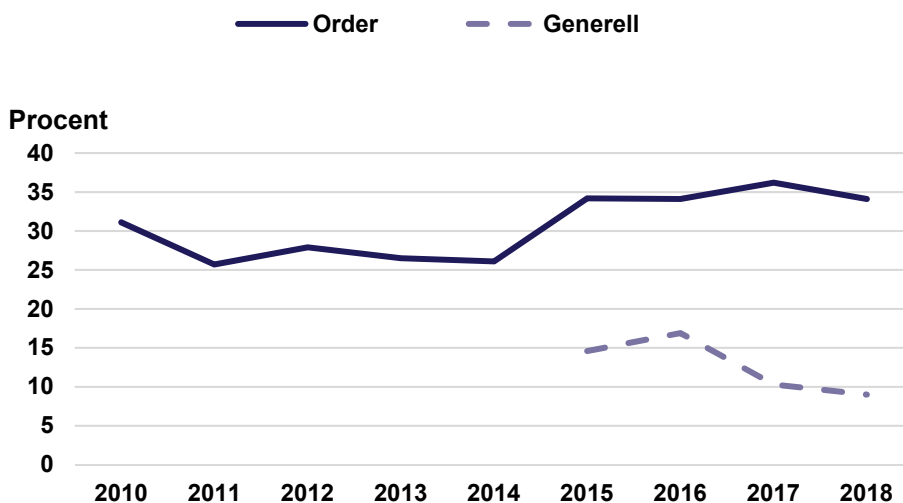
Förtroendet för Arbetsförmedlingen

En del av frågorna i arbetsgivarundersökningarna handlar om Arbetsförmedlingens förtroende. Av de arbetsgivare som använt Arbetsförmedlingen vid rekryteringar hade drygt 40 procent ett stort förtroende för myndigheten under 2018. Bland samtliga arbetsgivare var förtroendet lägre, drygt en fjärdedel uppgav att de hade stort förtroende för Arbetsförmedlingen.

Förtroendet för en myndighet är inte med nödvändighet ett mått på myndighetens effektivitet eller ett mått på hur väl myndigheten fullföljer sitt uppdrag.³³ Förtroendet påverkas av en rad faktorer som myndigheterna inte styr över. Olika undersökningar använder olika metoder och det kan därför vara vanskligt att jämföra resultaten från olika undersökningar med varandra. För att se på hur förtroendet utvecklats över tid har ett så kallat "balansmått" beräknats. Balansmättet bygger på uppgifter från Arbetsförmedlingens arbetsgivarundersökningar och utgörs av andelen arbetsgivare som uppgett att de hade stort förtroende för Arbetsförmedlingen minus andelen som uppgett att de har litet förtroende för myndigheten.

³³ Statskontoret 2015.

Figur 2:5: Förtroende för Arbetsförmedlingen, balansmått, 2010-2018.



Av Figur 2:5 framgår att förtroendet skiljer sig relativt mycket åt beroende på val av undersökning. Förtroendet är genomgående högre för de arbetsgivare som använt Arbetsförmedlingen. I ett längre perspektiv har andelen arbetsgivare som använt Arbetsförmedlingen och som uppgett att det har stort förtroende för Arbetsförmedlingen ökat, från 33 procent 2011 till 44 procent 2018. Detta innebär att balansmåttet har ökat från 25 till 35 procent under dessa år, se Figur 2:5.³⁴

Enligt undersökningen som omfattar samtliga arbetsgivare har förtroendet minskat. Andelen som uppger att de har högt förtroende för Arbetsförmedlingen har minskat från 30 procent 2015 till 26 procent 2018. Detta innebär att balansmåttet har minskat från 15 till 10 procent. Av de som hade litet förtroende under 2018 uppgav 30 procent att anledningen till det låga förtroendet var att Arbetsförmedlingen skickade sökande med fel kompetens till dem, medan 32 procent uppgav brist på service och 33 procent uppgav att Arbetsförmedlingen inte hade något att erbjuda.

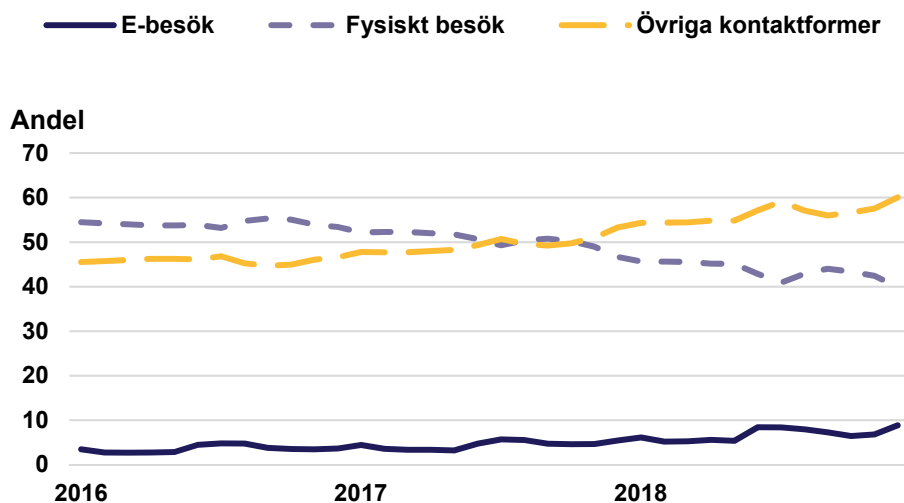
2.3.2 Arbetssökandes kontakter med Arbetsförmedlingen

Kontakten mellan arbetssökande och arbetsförmedlare är central i förmedlingsarbetet. Det är vid dessa kontakter som arbetsförmedlaren kan identifiera den arbetssökandes behov av insatser. Kontakter ger även arbetsförmedlaren den kunskap om de arbetssökandes kompetens som är nödvändig för att föreslå de arbetssökande lämpliga lediga platser att söka. Den ökade digitaliseringen av Arbetsförmedlingens arbete innebär att det nu finns flera möjliga kanaler för möten mellan arbetssökande och arbetsförmedlare.

Genom Arbetsförmedlingens informationssystem, AIS, är det möjligt att se hur arbetssökandes kontakter med Arbetsförmedlingen utvecklas över tid.

³⁴ Undersökningarna är urvalsundersökningar och innehåller därför ett visst mått av osäkerhet. Små skillnader i balansmåttet mellan enskilda år behöver därför inte vara statistiskt säkerställda.

Figur 2:6: Arbetssökandes kontakter med Arbetsförmedlingen, 2016-2018.



Not: Med e-besök avses chatt och självinskrivning.

Not: I övriga kontaktformer ingår telefonsamtal, e-post, e-besök och brev.

Källa: Arbetsförmedlingens informationssystem, AIS.

Av figuren framgår att andelen fysiska besök minskat sedan 2016. Sedan andra halvåret 2017 är andelen besök i form av telefonsamtal, e-post, e-besök och brev större än andelen fysiska besök. Den heldragna linjen visar utvecklingen av andelen e-besök, andelen har ökat under perioden och i slutet av 2018 gjordes knappt nio procent av besöken hos Arbetsförmedlingen i form av e-besök.³⁵

2.3.3 Arbetssökande som fått arbete

I Lämnatundersökningen, ställer Arbetsförmedlingen sedan 2006 frågor till personer som varit arbetssökande och som fått ett *osubventionerat eller subventionerat* arbete.

Arbetsförmedlingens stöd och hjälp viktig för många

I Lämnatundersökningen ställs frågor för att ta reda på om de öppet arbetslösa och programdeltagare som fått arbete anser att information om jobbet eller annan hjälp från Arbetsförmedlingen har lett till att de fick arbete.

Upplevelsen av hjälp och stöd påverkas av om de arbetssökande fått ett osubventionerat eller subventionerat arbete. Av de som fått ett osubventionerat arbete upplevde tre av tio att de fick information eller hjälp från Arbetsförmedlingen som lett till att de fått arbete, se Tabell 2:1.³⁶

³⁵ I underlaget till figuren ingår endast det senaste besöket för varje individ varje månad.

³⁶ Arbetsförmedlingen 2019c och 2018e.

Tabell 2:1: Andel öppet arbetslösa och programdeltagare som anser att information om jobbet, *osubventionerat eller subventionerat*, eller annan hjälp från Arbetsförmedlingen lett till arbete, 2011 - 2018, procent.

Informationskanal	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Osubventionerat arbete	27,3	25,7	26,0	26,3	27,2	30,6	34,3	30,0
Subventionerat eller osubventionerat arbete	33,4	30,7	34,2	36,8	37,5	41,5	42,1	40,6

Källa: Arbetsförmedlingens Lämnatundersökning.

Andelen stiger om även subventionerade arbeten inkluderas. Av de som fått ett subventionerat eller osubventionerat arbete uppgav fyra av tio att de fått information om jobbet eller annan hjälp från Arbetsförmedlingen som lett till arbetet. Kvinnor anger i högre grad än män att information om jobbet och annan hjälp som de fått från Arbetsförmedlingen har lett till arbete, medan män i högre grad än kvinnor anger att de fått annan hjälp från Arbetsförmedlingen.

De informella kanalerna är viktiga

De informella informationskanalerna spelar en fortsatt viktig roll för arbetssökandes jobbsökande. Att informella kanaler har stor betydelse för matchningen mellan arbetssökande och lediga jobb är ett internationellt mönster.³⁷

För arbetssökande finns många möjliga kanaler för att få tillgång till information om lediga jobb. Arbetsförmedlingens platsbank, jobbmässor, företagshemsidor, annonser i dagstidningar och på internet, rekryteringsföretag, direktkontakt med arbetsgivare samt kontakter genom familj, vänner och bekanta. Informationskanalerna kan delas in i formella och informella kanaler. Formella kanaler omfattar Arbetsförmedlingen, rekryteringsföretag, internet och dagstidningar medan de informella kanalerna utgörs av familj, vänner och bekanta samt direktkontakt med arbetsgivare.

I Tabell 2:2 redovisas hur personer som tidigare var öppet arbetslösa eller deltagare i program fått information om det nya arbetet.³⁸ Den vanligaste informationskanalen var via informella kanaler, exempelvis via direktkontakt med arbetsgivaren, sociala medier eller genom vänner och bekanta. Sedan 2011 har dock de informella kanalernas andel minskat något.

³⁷ Se till exempel Marsden och Gorman 2001 för en översikt av studier på området.

³⁸ Undersökningen är en urvalsundersökning och innehåller därför ett visst mått av osäkerhet. Små skillnader i mellan enskilda år behöver därför inte vara statistiskt säkerställda.

Tabell 2:2: Hur öppet arbetslösa och programdeltagare, som fått ett osubventionerat eller subventionerat arbete, fått information om jobbet, 2011-2018, procent.

Informationskanal	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Arbetsförmedlingen ³⁹	18,1	17,9	19,5	19,3	19,5	21,3	23,3	22,0
Övriga formella kanaler	11,6	11,4	8,6	8,5	9,0	11,6	11,9	13,1
Informella kanaler	64,0	67,0	68,5	68,9	67,0	61,9	58,5	59,0
Annat	6,3	3,7	3,4	3,2	4,4	5,1	5,9	6,0

Källa: Arbetsförmedlingens Lämnatundersökning.

Av de som uppger att de fick information om jobbet via Arbetsförmedlingen hade de flesta hittat jobbet i Platsbanken. Drygt tolv procent angav under 2018 att de fått arbete med hjälp av Platsbanken.⁴⁰

Resultatet av Lämnatundersökningen visar också att kvinnor i högre utsträckning än män uppger att de fått information om det lediga jobbet via Arbetsförmedlingen. Män uppger oftare än kvinnor att de fått information om jobbet via informella kanaler.

Fortsatt viktig sök- och informationskanal

Även om en svag minskning skett sedan 2017 så har Arbetsförmedlingens betydelse som sök- och informationskanal ökat under mätperioden. Andelen som uppger att de fått information om sitt nya arbete av Arbetsförmedlingen har ökat från drygt 18 procent 2011 till 22 procent 2018. Under samma period har andelen som uppger att information om jobbet eller annan hjälp från Arbetsförmedlingen lett till arbete ökat från drygt 33 procent till drygt 40 procent, se Tabell 2:2.

En förklaring till ökningen av Arbetsförmedlingens betydelse som sök- och informationskanal kan vara Arbetsförmedlingens satsning på utvecklingen av digitala kanaler. En annan förklaring kan vara att andelen arbetslösa som har en svag position på arbetsmarknaden ökat. Personer med en svag position på arbetsmarknaden kan förväntas vara i större behov av hjälp och stöd från förmedlingspersonal för att hitta ett arbete.

2.4 Sammanfattning matchning

Under de senaste åren har jobbchansen minskat något samtidigt som arbetslöshetstiderna var i princip oförändrade. Matchningsfunktionens utfall

³⁹ Information från Arbetsförmedlingen avser både information från Platsbanken och arbetsförmedlare.

⁴⁰ För en mer utförlig redovisning av resultaten av Lämnatundersökningen hänvisas till Arbetsförmedlingen 2018e.

indikerar dock att matchningen försämrats sedan 2014, detta bekräftas även av att rekryteringstiderna ökat. En förklaring till detta är att en stor andel av de arbetssökande, en tredjedel, saknar gymnasieutbildning. Ytterligare en bidragande orsak till att matchningen försämrats trots de senaste årens högkonjunktur är att de arbetssökande som stått nära arbetsmarknaden och haft möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden har gjort det. De som nu kvarstår som arbetssökande står längre ifrån arbetsmarknaden och har med stor sannolikhet både observerbara och icke-observerbara egenskaper som gör att de har en lång väg ut på arbetsmarknaden och är i behov av en rad olika insatser.

I Arbetsförmedlingens budgetunderlag för åren 2020-2022 konstaterades att det trots det nuvarande starka arbetsmarknadsläget finns en relativt stor grupp arbetssökande som varit inskrivna som arbetssökande och deltagit i Arbetsförmedlingens insatser under en mycket lång tid, som inte lyckas hitta en varaktig anknytning till arbetsmarknaden.⁴¹

Regeringens mål för 2018 var att matchningen på arbetsmarknaden skulle förbättras och att rekryteringsproblem skulle motverkas genom bland annat intensifierade förmedlings- och vägledningsinsatser. I myndighetens årsredovisning för 2018 görs bedömningen att målen inte nåtts fullt ut.⁴²

Arbetsförmedlingen har även ett uppdrag att matcha till arbete genom utbildning. Flera studier visar på svårigheterna med detta uppdrag. Trots att både andelen och antalet arbetssökande som påbörjat studier ökat under 2018, så har målet inte nåtts.⁴³

3 Progression

För en stor del av de arbetssökande kan vägen till ett arbete vara lång och det krävs i många fall kedjor av insatser för att de arbetssökande ska få ett arbete eller påbörja reguljära studier. I de fall övergången från arbetslöshet till arbete eller studier tar lång tid blir det viktigt att formulera och mäta måluppfyllelse på vägen mot det slutliga målet, så kallad progression.

Progression, eller stegvist närmande, är inget klart definierat begrepp. Progression kan handla om att arbetssökande närmar sig arbetsmarknaden genom att delta i olika typer av insatser, till exempel praktik eller utbildning. Progression kan även ske när arbetssökande, genom att delta i insatser, utvecklar egenskaper som kan föra dem närmare arbetsmarknaden, till exempel ett ökat självförtroende. Progression är i de flesta fall svårt att mäta.

⁴¹ Arbetsförmedlingen 2019b.

⁴² Arbetsförmedlingen 2019c.

⁴³ Ibid.

I Danmark har forskare, genom enkätstudier, arbetat med att identifiera mätbara indikatorer på progression. Under fyra års tid fick arbetssökande och deras handläggare svara på frågor om faktorer som kunde påverka de arbetssökandes möjligheter att komma i arbete.⁴⁴ Projektet identifierade en rad faktorer som tillsammans med registerdata kunde användas för att mäta progression. Slutsatsen var dock att endast en mindre del av variationen i övergångar till arbete eller studier kunde förklaras. Förklaringsgraden var något högre för yngre arbetssökande (under 30 år) än äldre, men huvuddelen av variationen förblev oförklarad.

Arbetsförmedlingen har under 2018 arbetat med flera projekt kopplade till frågan om att mäta progression för arbetssökande; dessa återges i korthet i följande avsnitt. Progression blir även ett centralt begrepp om delar av Arbetsförmedlingens arbete kommer att överföras till fristående aktörer: Resultaten måste kunna mätas på ett korrekt och relevant sätt för att ersättningen till de fristående aktörerna ska kunna vara resultatbaserad. Mått på progression är även en viktig del i en träffsäker arbetsmarknadspolitisk bedömning.

3.1 Progression för unga - Ung framtid

Inom ramen för projektet Ung framtid var syftet att öka chanserna på arbetsmarknaden för unga arbetssökande.⁴⁵ Projektet pågick under perioden april 2015 till april 2018 och omfattade 16 900 deltagare.

För att mäta om projektet bidragit till att deltagarna närmare sig arbete eller studier, det vill säga om det skett någon progression, har deltagarna följts upp med enkäter.⁴⁶ Enkäterna skickades ut till ett slumpmässigt urval av 60 procent av deltagarna som påbörjade projektet mellan oktober 2016 och december 2017. De skickades ut till samma individ vid två tillfällen; när hen startade projektet och vid ett senare uppföljningstillfälle.

Syftet med enkäterna var att undersöka dels hur faktorer som inte går att mäta i register, men förväntas fånga om deltagarna närmare sig arbetsmarknaden, förändrats över tid, dels hur dessa faktorer samvarierar med sannolikheten att hitta ett jobb eller påbörja en utbildning.

I första hand motiverades valet av faktorer av existerande litteratur som identifierar samband mellan olika faktorer och utfall på arbetsmarknaden. De undersökta faktorerna var: arbetsrelaterade kontakter, benägenhet till geografisk rörlighet, egen uppfattning om möjligheten att få arbete inom tre månader, vetskap om vad hen vill arbeta med (eller studera, om det är målsättningen) och livsnöjdhet. Andra faktorer som undersöktes är de som projektet Ung framtid själva ansåg viktiga för att få

⁴⁴ Rosholm et al 2017.

⁴⁵ Ung Framtid var ett Europeiskt socialfondsprojekt och utgjorde en del av den Europeiska Kommissionens satsning på ungdomar, det så kallade "Sysselsättningsinitiativet för unga". Syftet med projektet var att öka unga arbetssökandes chanser på arbetsmarknaden genom att ge mer hjälp och stöd till dessa i deras jobbsökande samt genom att arbeta mer intensivt med arbetsgivare.

⁴⁶ Arbetsförmedlingen 2019f.

deltagarna att närma sig arbetsmarknaden, till exempel om deltagarna visste vad de ville arbeta med.

Resultaten visar att de faktorer som i störst utsträckning förändrades under projektperioden var deltagarnas uppfattning om möjligheten att vara i arbete eller påbörja studier inom tre månader samt livsnöjdheten. Deltagarna blev även mer villiga att flytta eller pendla för att kunna få ett arbete. Det fanns skillnader för olika typer av deltagare när det gäller faktorernas utveckling över tid. Exempelvis hade utrikes födda deltagare färre arbetsrelaterade kontakter än inrikes födda i början av insatserna. Trots en större ökning kom de aldrig ikapp de inrikes födda. Män ökade exempelvis sin livsnöjdhet mer än kvinnor under uppföljningsperioden.

Vidare visade resultaten att deltagarnas uppfattning om möjligheten att vara i arbete inom en snar framtid samt livsnöjdheten var de faktorer som tydligast var förknippade med att deltagarna fick arbete.⁴⁷ De deltagare som hade flera arbetsmarknadsrelaterade kontakter från början hade högre sannolikhet att hitta ett arbete. Dessa samband gällde främst de arbetssökande som hade gymnasieutbildning eller högre utbildning och arbetssökande som var födda i Sverige. För arbetssökande som hade en kortare utbildning var andra faktorer viktiga: viljan att flytta eller pendla samt uppfattningen om den egna hälsan.

Rapporten bidrar med kunskap och ger insikter som är viktiga för att kunna mäta progressionen mot ett arbete. Informationen är även relevant för att kunna utforma ett träffsäkert bedömningsstöd (profilering). En viktig slutsats av analysen är att träffsäkerheten i den arbetsmarknadspolitiska bedömningen skulle kunna öka om hänsyn även tas individens självskattade möjlighet till arbete.

3.2 Stegvis förflyttning inom etableringen

För att mäta progressionen för deltagarna inom etableringen har deltagarnas aktiviteter grupperats och rangordnats.⁴⁸ Utgångspunkten för grupperingen och rangordningen var hur långt ifrån arbetsmarknaden individerna kan antas vara när de deltar i respektive aktivitet.⁴⁹ Därefter analyserades hur snabbt individer rört sig mellan de olika grupperna av aktiviteter under inskrivningstiden. Grupperna av aktiviteter rangordnades från ett till fyra. Ju högre upp i rangordningen som en aktivitet placerades, desto närmare arbetsmarknaden antas personen som får insatsen vara.

Alla som deltagit i etableringen, har påbörjat minst en aktivitet och har *aktiv tid* i etableringen på sammanlagt två år följs i analysen. Deltagarna följs kvartalsvis, upp

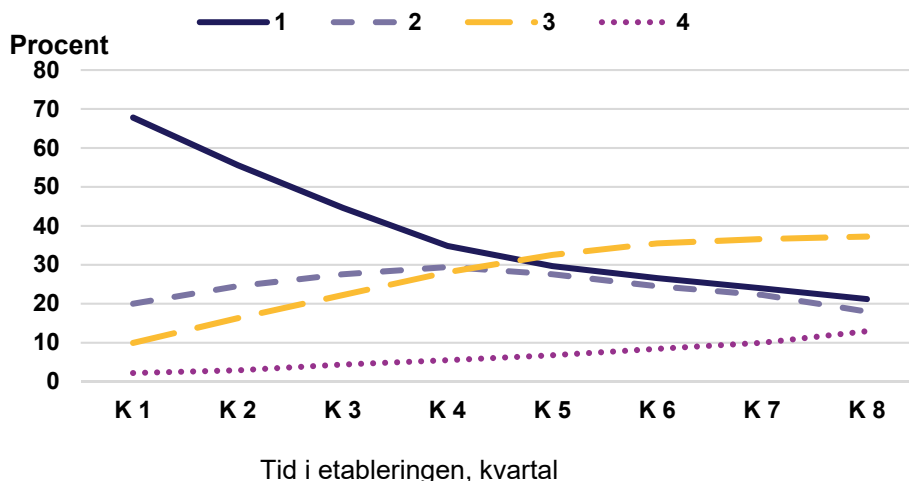
⁴⁷ Det är viktigt att påpeka i detta sammanhang att det utifrån ramen för rapporten inte är möjligt att identifiera kausala samband. Arbetsförmedlingen genomför parallellt en *effektutvärdering* där projektets effekter ska kunna fastställas.

⁴⁸ I analysen ingår både deltagare med etableringsplan och i etableringsprogrammet. Den största delen av individerna är deltagare med etableringsplan.

⁴⁹ De fullständiga resultaten av analysen återfinns i Arbetsförmedlingen 2019g.

till åtta kvartal, utifrån aktivitetsdata från Arbetsförmedlingens datalager.⁵⁰ Analysen omfattar totalt 36 500 individer varav 36,5 procent är kvinnor. Drygt hälften saknar gymnasieutbildning. Resultaten redovisas i Figur 3:1.

Figur 3:1: Utvecklingen i antalet deltagare i de fyra grupperna i etableringen över åtta kvartal (K1-K8). Uttrycks som procent av alla som studeras.



Not: Figuren är en bearbetning av originalfiguren.⁵¹

Resultaten visar att en stor del av deltagarna relativt snabbt går från insatser som kan förväntas komma tidigt inom etableringen, som svenska för invandrare (SFI) A och förberedande utbildning (grupp ett) till insatser som SFI C och D, arbetsträning och traineejobb (grupp två och tre). Andelen deltagare som påbörjat en subventionerad och osubventionerad anställning (grupp fyra) ökar svagt under hela perioden, med en något tydligare ökning under sista kvartalet. Andelen är dock låg under hela uppföljningsperioden. Bara en mindre del av deltagarna lyckas med andra ord att, inom två år, påbörja subventionerade eller osubventionerade anställningar.

Analysen visar att kvinnor i större utsträckning än män stannar i aktiviteter som kan förväntas komma tidigt inom etableringen (grupp ett).⁵² Män tenderar att i högre utsträckning än kvinnor lämna insatserna i grupp ett och två och gå vidare till deltagande i aktiviteter närmare arbetsmarknaden. Andelarna som deltar i aktiviteter högst upp i hierarkin är särskilt låga för kvinnor, de överstiger aldrig fem procent.

Analysen har även genomförts för kvinnor och män och olika utbildningsnivåer.⁵³ Resultaten indikerar att deltagare med längre utbildning i högre grad än andra förflyttar sig och deltar i aktiviteter närmare arbetsmarknaden under tiden i

⁵⁰ Individen behöver inte vara aktiv under hela kvartal åtta, så länge det finns minst en observation på aktivitet i det åttonde kvartalet. Datumet individerna påbörjar avgör vilket kvartal en aktivitet räknas till. Om det inte finns någon aktivitetsstart under ett visst kvartal, så tillskrivs individen föregående kvartals värde. I de fall individer är inskrivna i flera aktiviteter under samma kvartal används den aktivitet som tillhör den "högsta" kategorin.

⁵¹ Arbetsförmedlingen 2019g.

⁵² Resultaten för kvinnor och män syns inte i figuren men resultaten återfinns i Arbetsförmedlingen 2019g.

⁵³ Ibid.

etableringen. Det framgår även att det finns större skillnader i progression för kvinnor med olika utbildningsnivå, jämfört med för männen. Utbildningsnivån tycks vara mer avgörande för möjligheten till progression för kvinnor jämfört med för män.

3.3 Pilotverksamhet: Ett systematiserat arbetssätt inom etableringen

Under perioden december 2014 till juni 2015 genomfördes en pilotverksamhet med ett systematiserat arbetssätt inom etableringen på tio arbetsförmedlingskontor.⁵⁴ Bakgrunden till införandet av det systematiserade arbetssättet var att en rad uppföljningar identifierat utvecklingsområden i arbetet med etableringsuppdraget.⁵⁵ Bland annat påtalades otydligheter i uppdraget då de påverkade enhetligheten och systematiken i handläggningen negativt. Även interna uppföljningar visade att det fanns stora och omotiverade skillnader i vilka insatser arbetssökande inom etableringsuppdraget fick ta del av och att dessa skillnader berodde på bakgrundsfaktorer så som kön och utbildningsnivå.⁵⁶

Det systematiserade arbetssättet innebär i korthet att etableringsprocessen har delats in i fyra steg. Varje steg har ett tydligt syfte och innehåll av aktiviteter som den arbetssökande ska ta del av för att komma vidare i sin process mot arbete eller högre studier. Genom att tydliggöra vilka aktiviteter etableringsprocessen innehåller och hur de hänger ihop med varandra synliggörs den röda tråden som ska leda till att den arbetssökande blir etablerad och når egen försörjning. Genomförandet av dessa steg är ömsesidigt förstärkande vilket innebär att god kvalitet i ett steg underlättar efterföljande steg och skapar en logisk kedja av aktiviteter mot etablering.

Arbetsförmedlingen har nu utvärderat pilotverksamheten.⁵⁷ Syftet med utvärderingen var att se om det systematiserade arbetssättet bidragit till att deltagare vid pilotkontoren närmare sig arbetsmarknaden i större utsträckning än deltagare som inte fått ta del av det systematiserade arbetssättet, det vill säga om det skett någon progression mot arbete eller studier. De progressionsmått som används utgår från olika steg i etableringsprocessen: *det inledande utfallsmåttet* baseras på den grundläggande kartläggningen vid inskrivningsmötet och fångar upp deltagarnas förutsättningar till arbete, *det intermediära utfallsmåttet* mäter om deltagarna snabbt får tillgång till obligatoriska aktiviteter som svenska för invandrare (SFI) och samhällsorientering eller andra programinsatser som förberedande utbildning, arbetsmarknadsutbildning eller arbetspraktik, medan *det slutliga utfallsmåttet* mäter utflödet till arbete eller utbildning.

Då det inte finns information om vilka arbetssökande som faktiskt fick ta del av det systematiserade arbetssättet, är det inte möjligt att mäta effekterna av att faktiskt ha

⁵⁴ Från och med 2018 infördes etableringsprogrammet. I dagsläget finns både deltagare med etableringsplan och i etableringsprogrammet hos Arbetsförmedlingen. Eftersom piloten bedrevs före 2018 har alla deltagare en etableringsplan.

⁵⁵ Riksrevisionen 2014 och 2015.

⁵⁶ Arbetsförmedlingen 2016b.

⁵⁷ De fullständiga resultaten av utvärderingen kommer att publiceras under 2019.

tagit del av insatsen. Istället studeras effekterna av att ha haft högre sannolikhet att få ta del av det systematiserade arbetssättet, så kallade "intention-to-treat"-effekter.⁵⁸ De positiva effekter som redovisas kan därför troligtvis tolkas som en lägsta nivåeffekt.

De resultat som redovisas är inte generaliserbara utan speglar effekterna av det systematiserade arbetssättet såsom det fungerade under pilotverksamheten. Resultaten visar att deltagare som påbörjade sina etableringsinsatser vid ett pilotkontor hade högre sannolikhet att ta del av validering och SFI inom tre respektive sex månader jämfört med de som påbörjade etableringsinsatser på andra kontor. Effekten av pilotverksamheten är tydligast för kvinnor: Resultaten indikerar att kvinnliga deltagare vid pilotkontoren haft något större sannolikhet att få ett arbete med stöd än män. En förklaring kan vara att en större andel kvinnor vid pilotkontoren fått fler platsförslag och minst två möten inom två månader.

Resultaten går i linje med tidigare uppföljningar av pilotverksamheten som visade att skillnaderna mellan kvinnor och män vad gäller vilka insatser de fått och ledtiderna till insatser minskat under pilotverksamheten.⁵⁹ Sammantaget visade de tidigare uppföljningarna att det systematiserade arbetssättet bidrog till att öka enhetligheten och kvalitén i handläggningen, vilket i sin tur bidrog till mer stöd och fler insatser för arbetssökande med störst behov. Vidare stämmer resultaten väl överens med de resultat som tidigare visat att det fanns stora skillnader mellan kvinnor och män i sannolikheten att snabbt få ta del av SFI, men att dessa skillnader minskat för deltagare som skrevs in i etableringsuppdraget 2014 och 2015.⁶⁰

Av uppföljningarna framgår att arbetsförmedlarna ofta upplever det betungande att arbeta enligt det systematiska arbetssättet. Till exempel visade pilotverksamhetens slutrapport att tidsbrist och arbetsbelastning var hinder för att hinna med samtliga stegen i checklistan.^{61, 62} Vidare saknade det systematiska arbetssättet IT-stöd under pilotverksamheten vilket innebar att den administrativa bördan för arbetsförmedlare ökade då mycket av handläggningen skedde manuellt.

I ljuset av studiens resultat kan det för Arbetsförmedlingens del vara viktigt att säkerställa att verksamheten genomgående bedrivs på ett systematiskt sätt för att också främja rättssäkerhet och en god förvaltning.

⁵⁸ För en diskussion om tolkningen av "intention-to-treat"-effekter hänvisas till McCoy, 2017.

⁵⁹ Arbetsförmedlingen, 2016b och Berggren, 2018.

⁶⁰ Cheung och Rödin 2018.

⁶¹ Berggren 2018.

⁶² Checklistan delade upp etableringsprocessen i fyra olika steg. De olika stegen var utformade så att de var ömsesidigt förstärkande, det vill säga att god kvalitet i ett steg skulle underlätta god kvalitet i nästa steg. Tanken med checklistan var att synliggöra de tjänster, insatser och program som finns att erbjuda i de olika skedena av etableringsprocessen och avsåg på så vis att främja den arbetssökandes närmande (progression) mot arbete eller studier.

4 Analys och utveckling av verksamheten

4.1 Klustermodellen

Arbetet med klustermodellen syftar till att öka kunskapen om vad som genererar skillnader i resultat mellan olika Arbetsförmedlingsenheter och vilka faktorer som driver goda resultat.⁶³

Arbete med ständiga förbättringar

En del av Arbetsförmedlingens förnyelseresa är att arbeta med ständiga förbättringar och bedriva en evidensbaserad verksamhetsutveckling, med syfte att förbättra resultaten. I det arbetet är det viktigt att följa resultatutvecklingen inom olika Arbetsförmedlingsenheter (kontor) och identifiera framgångsrika arbetssätt. För att kunna jämföra olika kontor med varandra måste hänsyn tas till att de har olika yttre förutsättningar. Ett sätt att göra detta är att använda sig av så kallad klusteranalys.

I ett första steg identifierar klusteranalysen ett antal yttre förutsättningar som påverkar kontorens resultat, men som kontoren inte kan påverka, till exempel sammansättningen av de arbetssökande (såsom ålder, födelseland, utbildningsnivå), kontorets storlek, personaltäthet och antal arbetslösa i relation till befolkningen. Ambitionen med klustermodellen är att enheterna inom ett kluster ska lära av de enheter som lyckats bäst givet de yttre förutsättningarna, så kallad "best practice". Från och med 2018 har klustermodellen implementerats och använts för att förbättra myndighetens resultat genom systematiskt lärande och en kunskapsbaserad styrning och verksamhetsutveckling.

Analysen av deltagare i Jobb- och utvecklingsgarantin och etableringsuppdraget har identifierat ett antal framgångsfaktorer och framgångsrika arbetssätt kopplade till ledning och styrning, samverkan och arbetsgivararbetet.^{64, 65}

Förbättrade resultat

Resultatuppföljningen visar att det skett en höjning av lägstanivån i flera kluster för de indikatorer som myndigheten följer.⁶⁶ De tre marknadsområden som arbetat mest aktivt med klustermodellen och de identifierade framgångsfaktorerna visade bäst resultat och resultatutveckling under 2018.⁶⁷ Region Nord, som arbetat särskilt aktivt med modellen, har varit mest framgångsrika i att höja lägstanivån. Det är inte möjligt att med säkerhet säga att resultatförändringarna är en följd av arbetet med klustermodellen. Det kan finnas andra faktorer som bidragit till utvecklingen. En

⁶³ Arbetsförmedlingen 2019h.

⁶⁴ Arbetsförmedlingen 2018k och 2016b.

⁶⁵ Exempel på faktorer som identifierats i analyserna är bland andra styrning på det som går att påverka, koppling av det dagliga arbetet till målen, uppsökande och förtroendefulla relationer med arbetsgivare, matchning utifrån "mjuka" kompetenser hos långtidsarbetslösa och eller nyanlända, fokus på gemensamt agerande.

⁶⁶ Arbetsförmedlingen 2019h.

⁶⁷ Detta är speciellt märkbart för indikatorn "Andel i arbete och utbildning 90 dagar efter att man lämnat etableringsuppdraget" där höjningen av lägstanivån är 30-110 procent.

sådan faktor är att antalet extratjänster ökat kraftigt under perioden, vilket troligtvis bidragit till de bättre resultaten.

Implementeringen av klustermodellen har följts upp via enkäter till enhetscheferna. Resultaten visar på stora skillnader när det gäller hur klustermodellen omhändertagits inom de olika marknadsområdena. Arbetet med klustermodellen har ännu inte genomförts enligt de åtaganden som beslutats.⁶⁸ Enkäterna visar dessutom att enheter där medarbetare och ledningsgrupp arbetat aktivt med framgångsfaktorerna upplever att de fått hjälp att identifiera rätt saker att göra, vilket bidragit till förbättrade resultat.

Som en del i arbete med klustermodellen utvecklas modellen för att i framtiden baseras på kommuner istället för Arbetsförmedlingsenheter. En målsättning är att modellen i större utsträckning än nu kommer att främja dialog och samverkan med kommunerna.

4.2 Digitalisering

Den pågående snabba tekniska utvecklingen påverkar både arbetssökande och arbetsgivare. Utvecklingen av ny digital teknik kommer, enligt forskningen, att förändra både sammansättningen av yrken på arbetsmarknaden och innehållet i yrken.⁶⁹ Teknikutvecklingen kommer även att påverka efterfrågan på arbetskraft, genom att ny teknik fungerar både som substitut och som komplement i olika arbetsuppgifter. Ny teknologi stimulerar, till exempel, framväxten av nya sätt att organisera arbetsmarknaden.

Forskningen tycks även överens om att den framtida utvecklingen – vilken till exempel innefattar mer kraftfull artificiell intelligens och mer omfattande digitalisering och automatisering – innebär att personer med kort utbildning löper större risk att förlora jobbet än de med längre utbildning.⁷⁰ Enbart en lång utbildning är dock inte en avgörande faktor på den framtida arbetsmarknaden. Möjligheterna till kompetensutveckling, snabb och flexibel omställning och ett livslångt lärande lyfts fram som centrala på den framtida arbetsmarknaden.

Gapet mellan vad arbetsgivarna efterfrågar och de arbetssökandes meriter bedöms vara fortsatt stort de kommande fem åren.⁷¹ Fortsatta strukturförändringar, inte minst genom fortsatt digitalisering och mer allmän teknikutveckling, kommer sannolikt förstärka denna obalans de kommande åren.

Arbetet med kanalförflyttning

En del av Arbetsförmedlingens förändringsarbete är arbetet med den så kallade kanalförflyttningen. Arbetet innebär att de digitala kanalerna ska bli den självklara ingången för arbetssökande och arbetsgivare i kontakterna med Arbetsförmedlingen. Tanken är att arbetssökande, i de fall det är möjligt, ska använda digital självservice

⁶⁸ Arbetsförmedlingen 2018l.

⁶⁹ Se vidare Arbetsförmedlingen 2018f.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Arbetsförmedlingen 2019e.

eller personligt distansmöte. Det personliga distansmötet kan ske genom chatt, telefon eller video. För de som behöver eller vill besöka ett lokalt fysiskt kontor finns möjlighet till det. För Arbetsförmedlingen är det en viktig uppgift att fånga upp vilka arbetssökande som behöver stöd för att kunna använda digitala tjänster och vilka som behöver fysiska möten.

Andelen som väljer digital inskrivning ökar

Andelen av de arbetssökande som väljer att logga in på arbetsförmedlingen.se för att skriva in sig digitalt på Arbetsförmedlingen med hjälp av e-legitimation (direktinskrivning) har ökat från 37 procent 2016 till 70 procent 2018.

Andelen kvinnor som väljer direktinskrivning är något större än andelen män. Andelen minskar med stigande ålder och är 61 procent i åldersgruppen äldre än 55 år. Andelen stiger med utbildningsnivå. Personer som saknar gymnasieutbildning väljer direktinskrivning i drygt hälften av fallen. Motsvarande andel för de med eftergymnasial utbildning är drygt 75 procent. Utrikesfödda valde direktinskrivning i 56 procent av fallen, medan inrikes födda valde direktinskrivning i 80 procent av fallen.

Service på distans

Sedan maj 2017 erbjuds vissa arbetssökande möjligheten att skriva in sig på Arbetsförmedlingen via service på distans.⁷² Genom service på distans kan arbetssökande ha planeringssamtal via telefon eller videosamtal. För de arbetssökande som inte är i behov av fördjupat stöd från Arbetsförmedlingen finns möjlighet att välja fortsatt handläggning via telefon eller webb. Service på distans och den utökade servicen väntas vara fullt utbyggd i under andra halvåret 2019.

Under 2018 valde i genomsnitt 34 procent av de arbetssökande, som hade möjlighet, att ha kontakt med Arbetsförmedlingen via service på distans.⁷³ Andelen kvinnor var något större än andelen män, 36 respektive 33 procent. Andelen var som högst i åldersgruppen 25-34 år, där fyra av tio valde service på distans. Andelen steg även med utbildningsnivå. Av de som saknade gymnasieutbildning valde i genomsnitt 16 procent service på distans under 2018; motsvarande andel för de med eftergymnasial utbildning var 46 procent.

Risker med ökad digitalisering

Den snabba utvecklingen av digitala tjänster innebär stora möjligheter, men även en risk att vissa arbetssökande kan komma att marginaliseras. Statskontoret lyfte i sin rapport om Arbetsförmedlingens interna styrning fram risken att inte alla sökande kommer att kunna använda de nya digitala tjänsterna.⁷⁴ Statskontoret menar att det finns en risk att utvecklingen av digitala tjänster inte i tillräcklig omfattning tar

⁷² Den som uppfyller vissa villkor när hen loggar in på Arbetsförmedlingen med e-legitimation får erbjudandet att välja att skriva in sig vid ett kundtjänstkontor istället för på ett lokalkontor. Att vara arbetssökande vid ett kundtjänstkontor innebär att man får service digitalt och per telefon. Deltagare i etableringen har inte möjlighet att använda service på distans.

⁷³ Alla arbetssökande har inte möjlighet att välja service på distans ännu. Andelen avser de som finns inom upptagningsområdet för service på distans.

⁷⁴ Statskontoret 2019.

hänsyn till att en allt större del av de arbetssökande befinner sig allt längre från arbetsmarknaden.

Graden av digitalisering hos de arbetssökande framkommer i en granskning av Inspektionen för Arbetslöshetsförsäkringen, IAF.⁷⁵ IAF konstaterade bland annat att arbetssökande som är äldre än 55 år har högre sannolikhet än unga arbetssökande att inte vara digitala. Andelen av de arbetssökande som inte kunde klassas som digitala var även högre bland utrikes födda och bland sökande som har en funktionsnedsättning. Enligt IAF:s undersökning finns dessutom regionala skillnader i graden av digitalisering hos de arbetssökande. Lägst grad av digitalisering finns hos arbetssökande i flera av Norrlandslänen. Enligt IAF gav de arbetsförmedlare som intervjuats en bild av att personer som under en lång tid stått utanför arbetsmarknaden upplevs som mindre digitala. Sammanfattningsvis menar IAF att de arbetssökande som inte använder Arbetsförmedlingens digitala tjänster riskerar att få sämre service och därmed drabbas av längre tid i arbetslöshet än de arbetssökande som i högre grad kan klassas som digitala.

4.3 Kontrollfunktion då ersättning betalas ut till arbetssökande

Arbetsförmedlingens kontrollfunktion innebär kontroll av att arbetssökande, som får ersättning på grund av arbetslöshet, aktivt söker arbete och i övrigt sköter de åtaganden som överenskommits med Arbetsförmedlingen. Kontrollen omfattar inte bara arbetssökande som får arbetslöshetsersättning från en arbetslöshetskassa, utan även de som får aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning utbetald från Försäkringskassan. Kontroller och risken för att drabbas av sanktioner ska stärka ersättningssystemens legitimitet, påverka arbetssökandes beteenden (vara handlingskorrigerande) och därmed påverka så att tiden i arbetslöshet blir så kort som möjligt.

IAF har i flertalet rapporter granskat Arbetsförmedlingens kontrollarbete.⁷⁶ En av slutsatserna är att brister i Arbetsförmedlingens kontrollarbete kan leda dels till att ersättning betalas ut på felaktiga grunder, dels till att arbetssökande går miste om stödinsatser från Arbetsförmedlingen som skulle kunna underlätta övergången till arbete. En annan risk som lyfts fram är att likartade ärenden riskerar att behandlas olika. Den nyligen publicerade Arbetsmarknadsutredningen lyfter fram att arbetsförmedlarnas dubbla roller, som både omfattar en coachande roll och kontroll av de arbetssökande, kan vara problematisk.⁷⁷

Under 2018 fattade Arbetsförmedlingen beslut om att centralisera kontrollfunktionen. Centraliseringen kommer att ske etappvis och processen ska vara införd under 2020. Målet är en central och i huvudsak automatiserad granskningsprocess. Syftet med centraliseringen är ökad enhetlighet, rättssäkerhet och effektivitet i uppdraget. Ett nytt handläggarstöd har införts och det pågår en försöksverksamhet med maskinell granskning av aktivitetsrapporter.

⁷⁵ IAF 2018c.

⁷⁶ Se till exempel IAF 2018a och 2018b.

⁷⁷ SOU 2019.

4.4 Korrekta utbetalningar från Arbetsförmedlingen

Frågan om korrekta utbetalningar från välfärdssystemen är både aktuell och viktig. Den 30 juni 2016 beslutade regeringen att inrätta Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen med uppdrag att motverka felaktiga utbetalningar och överutnyttjande från välfärdssystemen.⁷⁸ I delegationens uppdrag ingår bland annat att öka kunskapen om felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och att bedöma omfattningen av felaktiga utbetalningar.

Felaktiga utbetalningar innebär inte bara att skattemedel används felaktigt. De kan i förlängningen också innebära att mottagarna på felaktiga grunder får tillgång till andra förmåner inom välfärdssystemen, till exempel sjukförmåner och pension. Det innebär på sikt att förtroendet för välfärdssystemen urholkas.

Omfattningen av felaktiga utbetalningar

Arbetsförmedlingens utbetalningar av ersättning avser i huvudsak anställningsstöd till arbetsgivare. På uppdrag av delegationen har myndigheten genomfört en studie för att beräkna omfattningen av felaktiga utbetalningar inom anställningsstöden nystartsjobb och lönebidrag. Dessa anställningsstöd betalas ut till arbetsgivare som anställer långtidsarbetslösa, nyanlända och personer med funktionsnedsättning.

Under 2018 uppgick utbetalningarna för lönebidrag till knappt tolv miljarder kronor och för nystartsjobb till cirka fem miljarder kronor. Syftet med studien har varit att uppskatta hur stor del av dessa utbetalningar som kan betraktas som felaktiga.

Studiens resultat baseras på en aktgranskning och en registerstudie. Resultaten visar att cirka 24 procent av besluten om lönebidrag och nystartsjobb innehåller felaktigheter. Majoriteten av felaktigheterna avser brister i handläggning och dokumentation, vilket inte per automatik leder till felaktiga utbetalningar. Bristerna innebär dock att *risken* för felaktiga utbetalningar ökar.

På delegationens uppdrag genomförde Arbetsförmedlingen också en riskbedömning av risken för att ett bristfälligt beslut *faktiskt leder* till en felaktig utbetalning. Riskbedömningen visar att drygt fyra procent av lönebidragen och drygt sju procent av nystartsjobben kan betraktas som felaktiga utbetalningar. Det motsvarar 475 miljoner kronor inom lönebidrag och 363 miljoner kronor inom nystartsjobb.

Arbetsförmedlingens arbete för korrekta utbetalningar

Arbetsförmedlingen arbetar på flera olika sätt med att förebygga, upptäcka, förhindra och återkräva felaktiga utbetalningar, bland annat genom att följa upp felsignaler som indikerar en felaktig utbetalning och genomföra olika typer av kontroller, både riskbaserade och slumpmässiga. Under 2019 kommer myndighetens arbetsgivarkontroll, som genomförs inför beslut om anställningsstöd, att vara helt centraliserad, vilket ska ge en effektivare process som stärker både rättssäkerhet och enhetlighet.

⁷⁸ Dir 2016:60. Delegationen kommer att lämna sitt slutbetänkande senast 1 december 2019.

Arbetsförmedlingen deltar också, som en av flera myndigheter, i den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet, som leds av Polismyndigheten.

Arbetsförmedlingen har ett antal leverantörsuppföljare som följer upp myndighetens upphandlade leverantörer av arbetsförmedlingstjänster (fristående aktörer) för att säkerställa att de tjänster som utförs motsvarar de som är upphandlade och avtalade. Uppföljningen syftar också till att identifiera och åtgärda eventuella missförhållanden. Arbetsförmedlingen har i externa granskningar fått kritik för bristande uppföljning och kontroll av myndighetens leverantörer av arbetsförmedlingstjänster.⁷⁹

4.5 Stöd och matchning

Som en del av arbetet med att sammanföra arbetssökande med arbetsgivare upphandlar Arbetsförmedlingen varje år olika arbetsmarknadstjänster. Under 2018 tillhandahöll Arbetsförmedlingen tjänsterna stöd och matchning, introduktion till arbete, yrkessvenska B, förberedande utbildningar, arbetsmarknadsutbildningar validering, aktivitetsbaserade utredningsplatser och individuellt pedagogiskt stöd vid utbildning.⁸⁰ Stöd och matchning är den arbetsmarknadstjänst som under 2018 hade flest deltagare.⁸¹

Stöd och matchning riktar sig till arbetssökande som kan arbeta, men som är i behov av ett förstärkt stöd för att bryta arbetslösheten. Syftet är att den arbetssökande på relativt kort tid ska få ett arbete eller påbörja reguljära studier.⁸²

Svagt positiv resultatutveckling

Under både 2017 och 2018 var det knappt en tredjedel av deltagarna som fick ett arbete eller påbörjade reguljära studier inom 90 dagar efter att ha avslutat stöd och matchning. Andelen som övergår till arbete eller reguljära studier har under samtliga år varit något högre för män än för kvinnor, se Tabell 4:1.

Under 2018 deltog knappt 73 000 arbetssökande i stöd och matchning. Av dessa var drygt 40 procent kvinnor. Andelen kvinnor har varit oförändrad sedan tjänsten infördes. Under 2018 minskade antalet deltagare med 20 procent jämfört med året innan.

Stöd och matchning är uppdelad i fyra spår för att kunna anpassas efter deltagarnas behov av förstärkt stöd och språkstöd. De olika spåren avspeglar deltagarnas bedömda avstånd till arbetsmarknaden. Spår ett innebär grundläggande stöd och matchning, spår två innebär grundläggande stöd och matchning med språkstöd, spår tre innebär förstärkt stöd och matchning och spår fyra, som riktas till de med störst behov av stöd, innebär förstärkt stöd och matchning med språkstöd.

⁷⁹ Se till exempel Konkurrensverket 2013, Riksrevisionen 2014 och IAF 2018b.

⁸⁰ För en utförligare genomgång av de olika tjänsterna, se Arbetsförmedlingen 2019c och 2018g.

⁸¹ Arbetsförmedlingen har sedan december 2014 upphandlat tjänsten Arbetsförmedlingen kundval – stöd och matchning.

⁸² Tiden i stöd och matchning är normalt tre månader, men kan förlängas upp till maximalt nio månader.

Tabell 4:1: Andel till arbete eller reguljära studier, 90 dagar efter avslutat deltagande i tjänsten stöd och matchning.

Spår	2017			2018		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Spår 1	37	39	38	38	40	39
Spår 2	20	25	23	21	28	25
Spår 3	26	29	28	26	31	29
Spår 4	14	22	18	16	25	21
Totalt	28	32	30	28	33	31

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

Högst andel som övergått till arbete eller studier under 2018, 39 procent, uppvisar deltagarna i spår ett. Motsvarande för deltagarna i spår två och tre är 25 respektive 29 procent. Lägst andel som övergick till arbete eller studier inom 90 dagar hade deltagarna i spår fyra, där en femtedel av deltagarna övergick till arbete eller studier inom 90 dagar. Alla fyra spåren uppvisar en svagt positiv resultatutveckling jämfört med föregående år.

De skillnader i andelen som övergått till arbete eller reguljära studier, som finns mellan de olika spåren, indikerar att spåren inte fullt ut kan kompensera för deltagarnas olika avstånd till arbetsmarknaden. Deltagare med behov av språkstöd har lägre andel övergångar till arbete eller studier än övriga deltagare.

Ökad andel av deltagare med behov av förstärkt stöd

Sedan tjänsten introducerades har deltagarsammansättningen förändrats. I Tabell 4:2 nedan visas andel deltagare som avslutat stöd och matchning under 2017 och 2018.

Tabell 4:2: Andel deltagare per spår inom tjänsten av deltagarna som avslutat deltagande i tjänsten stöd och matchning.

Spår	2017			2018		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Spår 1	39	40	40	35	35	35
Spår 2	11	10	10	10	10	10
Spår 3	35	36	36	37	38	37
Spår 4	15	14	15	18	17	17

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

Not: Andelarna summerar i några fall inte till 100 procent vilket beror på avrundning.

Av de deltagare som lämnat tjänsten och ingick i resultatmätningen för 2018, var 35 procent deltagare i spår ett, jämfört med 40 procent 2017. Andelen som avslutat spår två är oförändrad, medan andelen deltagare som avslutat stöd och matchning i spår tre och fyra ökat något mellan 2017 och 2018. Andelen deltagare som varit i behov av grundläggande stöd och matchning utan språkstöd har följaktligen minskat medan andelen i behov av språkstöd och förstärkt stöd ökat. Trots detta har tjänsten som helhet haft en försiktigt positiv resultatutveckling.

4.5.1 Rating inom stöd och matchning

Inom stöd och matchning är kundvalet en viktig del. Genom att informera om hur väl de olika leverantörerna lyckas med sitt uppdrag kan deltagare välja bort leverantörer som fungerar sämre och istället välja leverantörer som presterar bättre. Detta kombinerat med att leverantörer som över tid presterar sämst relativt andra leverantörer inte längre ingår i tjänsten antas leda till ökad kvalitet i tjänsten.

Ny presentation av rating för att underlätta för deltagare

För att underlätta deltagarnas val av leverantör har Arbetsförmedlingen under 2018 modifierat presentationen av leverantörernas resultat.

Ratingen är en betygssättning av leverantörer som görs utifrån registeruppgifter om deltagarna hos leverantörer inom STOM och deras resultat.⁸³ Ratingen beräknas på nationell nivå där alla leveransområden ingår, men redovisas sedan inom respektive leveransområde.⁸⁴ Det vill säga, om en och samma leverantör finns i två olika leveransområden kan den ha två olika ratingvärdren. I betygssättningen vägs även deltagarnas bedömda avstånd till arbetsmarknaden in. Detta görs genom att beakta deltagarnas chans att kunna få ett arbete eller gå vidare till studier.

För att få en rating krävs att minst 18 deltagare deltagit i tjänsten hos leverantören inför den uppföljningsperiod resultaten beräknas från. Därför finns det leverantörer som saknar ratingvärde. Eftersom färre personer anvisats till STOM, kommer sannolikt antalet leverantörer som saknar rating att öka på kort sikt.

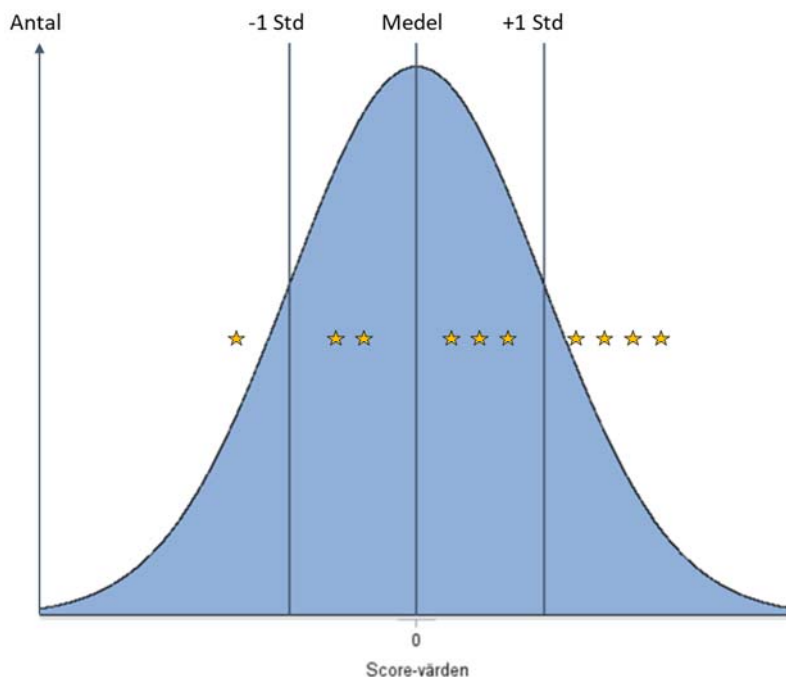
Inför decembermätningen 2018 gjordes en mindre förändring i hur ratingen presenteras. Tidigare har ratingen visats i tre nivåer (tre stjärnor) där brytpunkter i ratingmodellen använder en standardavvikelse större respektive en standardavvikelse mindre än medelvärdet utifrån det s.k. *scorevärdet* som beräknats.⁸⁵ När ratingen visades i tre nivåer hamnade cirka 60 procent av leverantörerna i mittenspannet. Det innebar att de arbetssökande inte fick tillräcklig vägledning i valet mellan olika leverantörer. För att ge mer vägledning i kundvalet har därför fyra nivåer (fyra stjärnor) införts. Förändringen består i att den stora mittersta gruppen delats upp i två grupper på varsin sida av medelvärdet, leverantörerna med utfall mellan medelvärdet och minus en standardavvikelse får två stjärnor och leverantörerna med utfall mellan medelvärdet och plus en standardavvikelse får tre stjärnor. Gruppen som tidigare hade en stjärna är opåverkad och den tidigare gruppen med tre stjärnor får istället den högsta möjliga ratingen fyra stjärnor. I Figur 4:1 nedan visas hur den nya ratingen delar in leverantörsområdena inför kundvalet.

⁸³ Ratingsystemet är inspirerat av den så kallade star rating-modellen som återfinns i Australien.

⁸⁴ Ett leveransområde motsvarar en FA-region. Se vidare på tillvaxtverket.se.

⁸⁵ Det underliggande värde som tas fram, det så kallade scorevärdet, följer approximativt en normalfördelning. Utifrån detta jämförs leverantörerna med varandra och varje leverantör tilldelas en rating.

Figur 4:1: Fördelning av scorevärden och stjärnor inom rating.



Källa: Arbetsförmedlingen.

5 Subventionerade anställningar

Subventionerade anställningar är ett av Arbetsförmedlingens viktigaste verktyg för att öka sysselsättningen och samtidigt prioritera personer som har svårt att få en ordinarie anställning.

Subventionerade anställningar omfattar anställningar med stöd i form av ekonomiskt bidrag eller skattekreditering till arbetsgivare för hela eller delar av lönekostnaderna. Målgruppen för de subventionerade anställningarna är personer som av olika anledningar befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden och har svårt att få en ordinarie anställning. Därmed är de subventionerade anställningarna, för många arbetssökande, en betydelsefull väg ut på arbetsmarknaden. Grovt kan de subventionerade anställningarna delas in i de som riktas särskilt till personer med funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga⁸⁶ och stöd som riktas till personer som av andra orsaker har en svag position på arbetsmarknaden, främst långtidsarbetslösa och nyanlända.

Under åren har antalet former av subventionerade anställningar ökat och regelverken har i många fall uppfattats som komplicerade, något som kan ha bidragit till att vissa

⁸⁶ Arbetsförmedlingen bedömer, efter en utredning, om en person har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Syftet är att personen ska få adekvat stöd i processen att söka arbete. Syftet är även att personen ska få tillgång till de insatser och program som är reserverade för denna grupp, se Arbetsförmedlingen 2018j.

former inte utnyttjats i önskvärd utsträckning.⁸⁷ Ett steg i en förenkling av regelverket var införandet av introduktionsjobb i maj 2018.⁸⁸ För en närmare beskrivning av de olika typerna av subventionerade anställningar och de regelförändringar som skett hänvisas till genomgångar från IFAU och Arbetsförmedlingen.⁸⁹

5.1 Anställningsstöd, nystartsjobb och yrkesintroduktion

Stor ökning av antalet med anställningsstöd, nystartsjobb och yrkesintroduktionsanställningar

De olika subventionerade anställningarna skiljer sig åt avseende syfte, målgrupp, ersättningstid och subventionsgrad. Här redovisas anställningsstöd (introduktionsjobb, traineejobb, särskilt anställningsstöd, förstärkt särskilt anställningsstöd, extratjänster och instegsjobb), nystartsjobb⁹⁰ och yrkesintroduktionsanställningar. Indelningen följer den som gjordes i Arbetsförmedlingens tidigare rapport om subventionerade anställningar.⁹¹ För en mer grundlig genomgång av syfte och målgrupp för respektive stöd hänvisas till Årsrapporten om Arbetsmarknadspolitiska program.⁹² Hur antalet deltagare utvecklats för kvinnor och män sedan 2010 framgår av figuren nedan.

⁸⁷ Se vidare i Forslund 2018.

⁸⁸ Introduktionsjobb infördes i maj 2018 och ersatte fem tidigare stödformer: Särskilt anställningsstöd och förstärkt särskilt anställningsstöd, instegsjobb, trainee jobb i bristyrken respektive i välfärdssektorn. Målgruppen är långtidsarbetslösa och nyanlända.

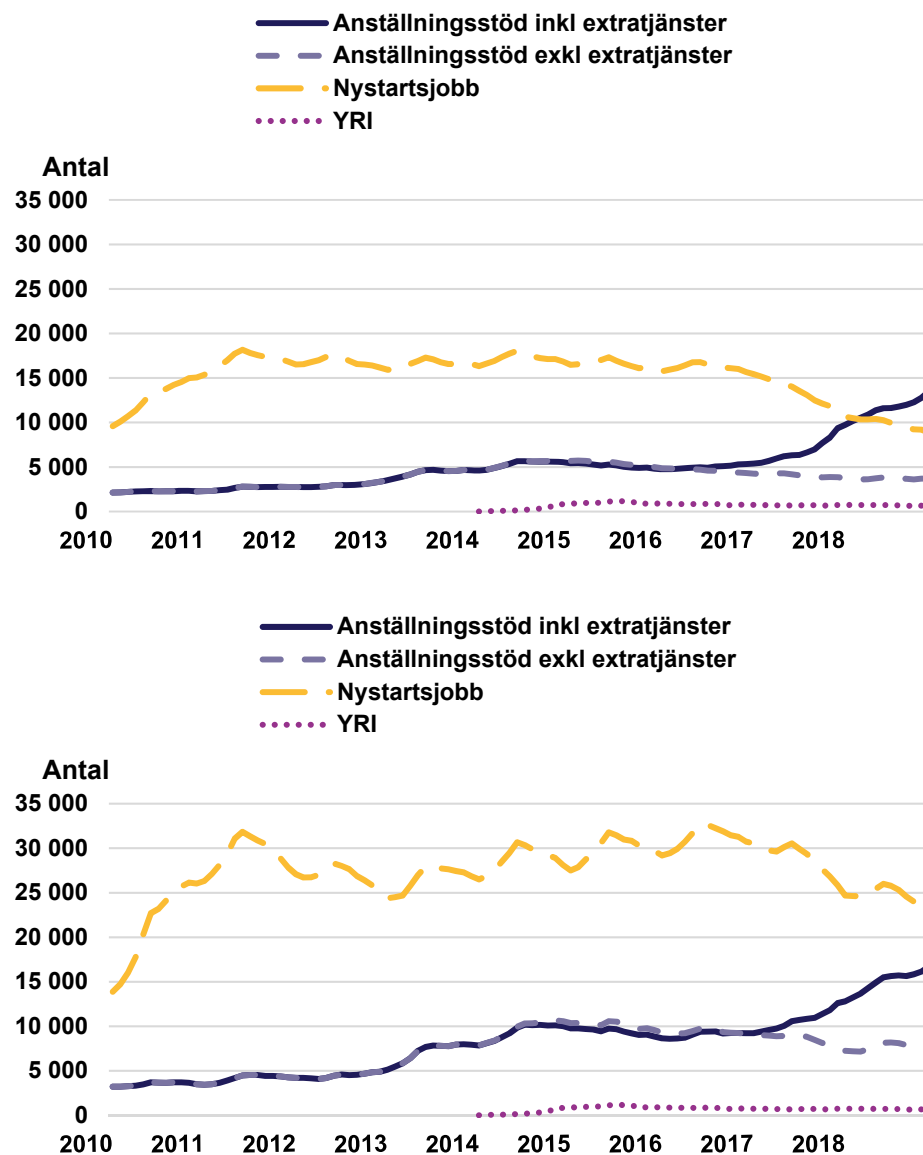
⁸⁹ Forslund 2018, Arbetsförmedlingen 2018g och 2018j.

⁹⁰ Arbetsförmedlingen gör inte någon arbetsmarknadspolitisk bedömning i samband med nystartsjobb. Arbetsgivaren ansöker själv om nystartsjobb hos Arbetsförmedlingen. Stödet beviljas om arbetsgivaren och den arbetssökande uppfyller villkoren. Detta innebär att Arbetsförmedlingen inte kan prioritera personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

⁹¹ Arbetsförmedlingen 2016a.

⁹² Arbetsförmedlingen 2018g.

Figur 5:1: Antal personer i subventionerad anställning 2010-2018. Anställningsstöd (introduktionsjobb, traineejobb, särskilt anställningsstöd, förstärkt särskilt anställningsstöd, extratjänster och instegsjobb), nystartsjobb och yrkesintroduktion. 2010-2018. Kvinnor (övre) + män (nedre).



Källa: Arbetsförmedlingen.

Totalt har antalet personer med anställningsstöd, nystartsjobb eller yrkesintroduktionsanställning mer än fördubblats under perioden, från knappt 30 000 personer vid inledningen av 2010 till drygt 60 000 i december 2018. Antalet män har under hela perioden varit större än antalet kvinnor. Dessutom är ökningen större för män än för kvinnor, 135 procent jämfört med 96 procent. Extratjänsterna infördes 2015, därefter har antalet extratjänster ökar kraftigt.⁹³ Extratjänsterna är ett

⁹³ Extratjänsterna infördes i slutet av 2015 och har sedan dess utvidgats både vad gäller målgrupp och subventionsgrad. Målgruppen är den samma som för nystartsjobb, men extratjänsterna kan endast användas

undantag där könsfördelningen varit jämn sedan tjänsterna infördes. Under 2018 hade i genomsnitt drygt 15 000 personer en extratjänst varje månad.

För anställningsstöden var det genomsnittliga antalet deltagare under 2018 knappt 27 000 per månad varav drygt 40 procent var kvinnor. Yrkesintroduktionsanställning introducerades 2015 och under hela perioden har antalet män varit större än antalet kvinnor. Under 2018 var det i genomsnitt knappt 600 män och drygt 100 kvinnor som hade en yrkesintroduktionsanställning varje månad.

5.2 Lönebidragsanställningar

Inom ramen för de subventionerade anställningar som riktas särskilt till personer med funktionsnedsättning ingår lönebidrag för utveckling i anställning, lönebidrag för anställning, lönebidrag för trygghet i anställning samt skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare. Gemensamt för dessa är att de är utformade för att kompensera arbetsgivare för den nedsättning i arbetsförmågan som funktionsnedsättningen innebär.

Förordningsförändring för ökad tydlighet

2017 gjordes den tidigare förordningen om lönebidrag om; den nya förordningen (2017:462) trädde i kraft vid halvårsskiftet 2017.⁹⁴ Syftet med förändringen var att skapa en tydligare kedja av insatser avseende lönebidragen. För en person som är osäker på sin arbetsförmåga är tanken att övergången från arbetslöshet till arbete sker via ett lönebidrag för utveckling under ett till två år. När individen blivit mer säker på arbetsförmågan finns möjlighet att få ett lönebidrag för anställning; en anställning som kan pågå under maximalt åtta år. I de fall arbetsförmågan inte utvecklas under denna tid kan lönebidrag därefter ges i form av lönebidrag för trygghet. För denna anställningsform finns ingen borte tidsgräns.

Ett skyddat arbete hos Samhall AB eller offentliga arbetsgivare, kan ges till personer vars arbetsförmåga är så nedsatt att personen inte kan utföra något annat arbete och vars behov inte kan tillgodoses genom andra insatser.

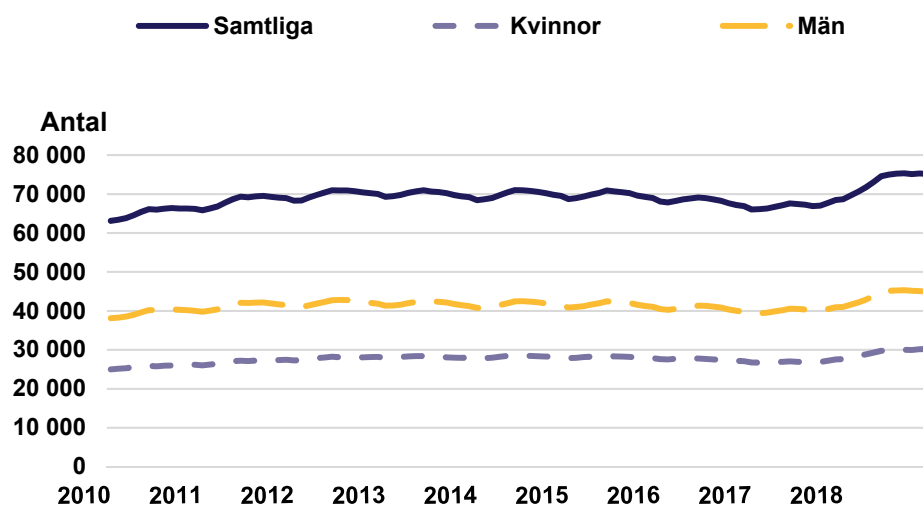
Även fortsatt fler män än kvinnor med lönebidragsanställning

I Figur 5:2 nedan redovisas utvecklingen av antalet lönebidragsanställningar under perioden 2010-2018.

inom offentlig verksamhet samt inom kulturell verksamhet, ideella idrottsföreningar och trossamfund samt ideella föreningar för arbete med social hjälpverksamhet eller omsorg om barn och ungdomar.

⁹⁴ SOU 2018.

Figur 5:2: Antal anställningar med lönebidrag och skyddat arbete, kvinnor och män, 2010-2018.



Källa: Arbetsförmedlingen.

Under hela perioden har män fler lönebidragsanställningar än kvinnor. Mönstret är detsamma inom samtliga former av lönebidrag.

Även tidigare kartläggningar har visat att män är överrepresenterade i alla typer av lönestöd för personer med funktionsnedsättning. Det går även fortare för män än för kvinnor att få en anställning med lönebidrag.⁹⁵ Likaså är andelen inrikes födda som får en anställning med lönebidrag högre än andelen utrikes födda, bland både kvinnor och män.⁹⁶

5.3 Arbetsgivarperspektivet

För att en arbetsgivare ska få anställa en arbetssökande i en subventionerad anställning måste de villkor som erbjuds antingen följa gällande kollektivavtal eller bedömas vara likvärdiga med kollektivavtal i branschen. Arbetsgivaren får inte ha skatteskulder, vara belagd med näringsförbud eller ha betydande betalningsanmärkningar.⁹⁷

Företag med subventionerade anställningar

I november 2018 hade 14 procent av företagen på arbetsmarknaden minst en pågående subventionerad anställning, 2014 var motsvarande andel 18 procent.⁹⁸ De flesta företag med stöd är småföretag, med upp till fyra anställda (47 procent) respektive 5-9 anställda (20 procent).

Av de företag som valt att ta del av stöden till subventionerade anställningar hade de flesta, närmare två tredjedelar, en (1) pågående anställning i november 2018. Se Figur 5:3 nedan. Få företag hade fem eller flera pågående subventionerade

⁹⁵ Arbetsförmedlingen 2017b.

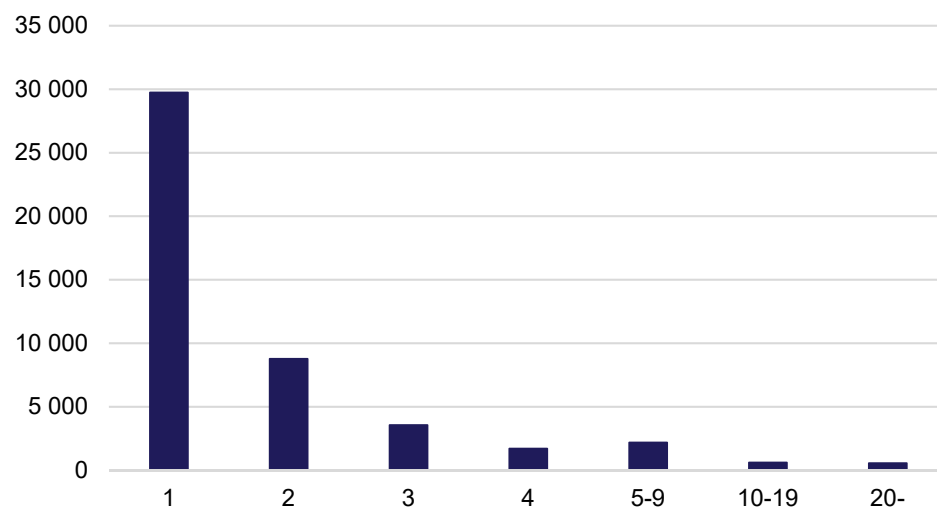
⁹⁶ Arbetsförmedlingen 2018i.

⁹⁷ SOU 2018.

⁹⁸ Jämförelser görs genomgående med 2014 och de uppgifter som redovisas i Arbetsförmedlingen 2016a.

anställningar, i november 2018 var det sju procent; en andel som varit i princip oförändrad sedan 2014.

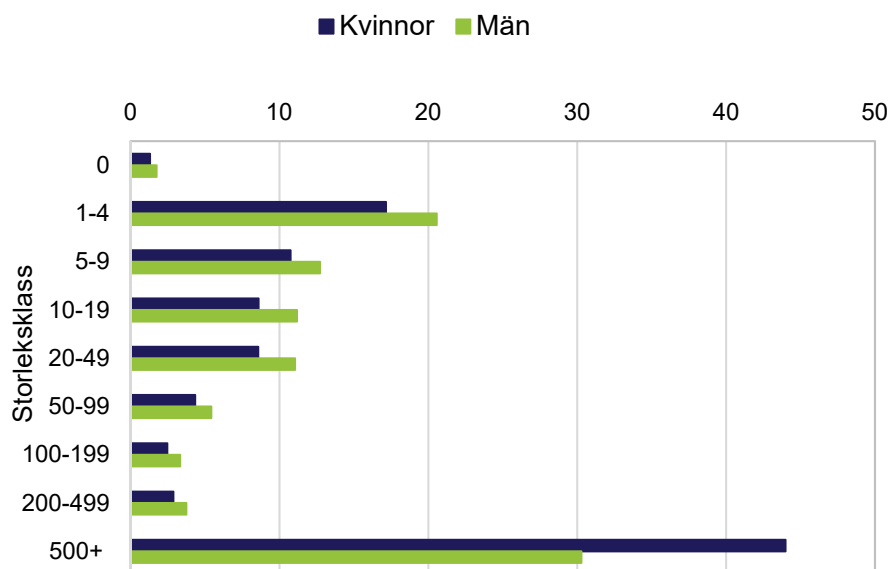
Figur 5:3: Antal subventionerade anställningar per företag som har subventionerade anställningar.



Källa: Arbetsförmedlingen.

Figur 5:4 nedan visar hur de anställda med subvention fördelar sig i förhållande till företagets storleksklass.

Figur 5:4: Andel av subventionerade anställningar, fördelat på antal anställda i företaget, 2018, kvinnor och män.



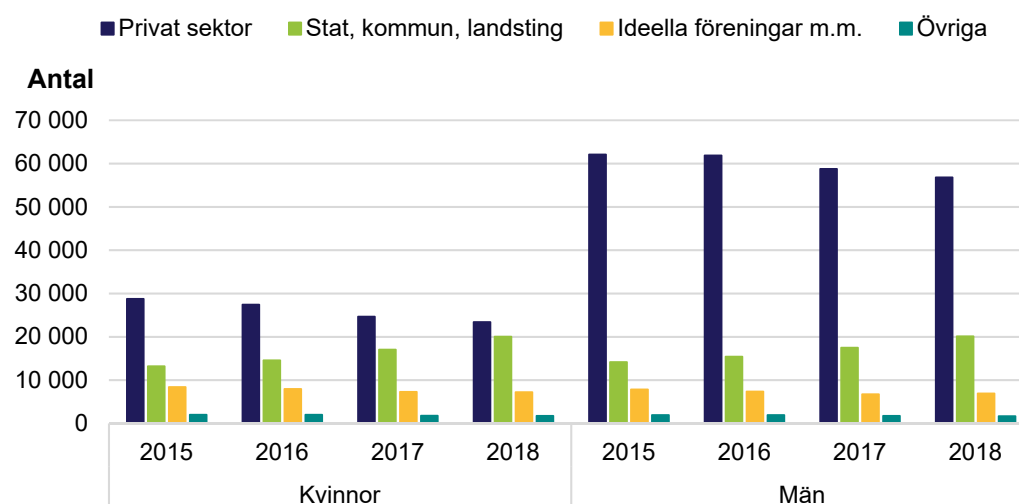
Källa: Arbetsförmedlingen.

En tredjedel av de subventionerade anställningarna återfinns hos mindre arbetsgivare med upp till nio anställda. Ytterligare en tredjedel av de subventionerade anställningarna finns hos de största arbetsgivarna med 500 anställda eller fler.

Kvinnor har i större utsträckning än män en subventionerad anställning i ett företag med många anställda. 44 procent av de subventionerade anställningarna för kvinnor återfinns i de största företagen. Motsvarande andel för män är 30 procent.

Privat sektor står för den största andelen av de subventionerade anställningarna. Andelen och antalet har dock minskat något de senaste åren, från 66 procent 2015 till 58 procent 2018, se Figur 5:5 nedan. Under samma period har antalet och andelen subventionerade anställningar inom stat, kommun och landsting ökat. En förklaring till denna utveckling är införandet av extratjänster under 2015. För ideell sektor har både antalet och andelen subventionerade anställningar varit relativt oförändrade över tid.

Figur 5:5: Antal subventionerade anställningar fördelat på juridisk form, 2015-2018 (novembervärde). Kvinnor och män.



Källa: Arbetsförmedlingen.

Fördelningen av de olika typerna av subventionerade anställningar i olika sektorer är beroende på anställningarnas syfte och regelverk. Anställningsstöd (exklusive extratjänster) är vanligast förekommande i privat sektor. Även majoriteten av nystartsjobben, yrkesintroduktionsanställningar och de olika formerna av lönebidrag återfinns i privat sektor. Extratjänster (inklusive moderna beredskapsjobb) är vanligast förekommande inom stat kommun och landsting.

5.4 Resultat

Arbetsförmedlingen följer löpande andelen som fått ett subventionerat eller osubventionerat arbete 90 dagar efter en avslutad subventionerad anställning.⁹⁹

⁹⁹ Arbetsförmedlingen 2019c, 2018g och 2018j.

Resultaten varierar för de olika anställningsformerna beroende på vilken målgruppen är för anställningen. Andelen som går till arbete utan stöd är högst för yrkesintroduktionsanställningar och nystartsjobb. Detta är anställningsformer vars målgrupper står relativt nära arbetsmarknaden. För kvinnor har andelen som fått arbete utan subvention efter yrkesintroduktion ökat, medan den minskat för män. För nystartsjobben uppvisas minskade resultat för kvinnor jämfört med 2017 medan resultaten för män har varit oförändrade.¹⁰⁰

För extratjänster, vars målgrupp är personer som står längre ifrån arbetsmarknaden, är andelen som går till arbete utan stöd lägre. De som haft en extratjänst får i högre grad ytterligare anställningar med stöd eller nystartsjobb.¹⁰¹

För arbete med stöd som riktas till personer med funktionsnedsättning har resultaten ökat för samtliga anställningsformer, utom för lönebidrag för utveckling i anställning. Där har resultaten minskat för både kvinnor och män och huvuddelen av deltagarna fått ytterligare en anställning med stöd.¹⁰² En förklaring till denna utveckling kan vara den förordningsändring som genomfördes under 2017 och som tydligare formulerade syftet med de olika lönestöden och hur kedjan av insatser kan se ut.

Generellt goda resultat

Jämfört med andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder har subventionerade anställningar generellt uppvisat de största effekterna när det gäller att förbättra personers möjlighet att få ett arbete.¹⁰³ Forskning visar även att effekterna i termer av övergång till ordinarie arbete blir bättre om de arbetsuppgifter som utförs är så lika ordinarie arbetsuppgifter som möjligt. Detta kan dock leda till stora undanträngningseffekter.¹⁰⁴

Undanträngningseffekter innebär att de positiva effekterna för deltagarna sker på bekostnad av arbetsmarknadsutfall för de som inte får ta del av anställningar med stöd.¹⁰⁵ Stora undanträngningseffekter kan dock vara ändamålsenliga för att hålla uppe arbetskraftsdeltagandet om stöden riktas till de som står längst ifrån arbetsmarknaden.

I en studie från IFAU av lönebidragsanställningars effekter för deltagarna framgår att anställningar med lönebidrag har stora positiva effekter för deltagarna.¹⁰⁶ Deltagarna hade högre förvärvsinkomst, disponibel inkomst och sysselsättning på kort och medellång sikt, jämfört med arbetssökande som var behöriga till samma program, men som inte deltog i dem. Resultaten förklaras av att de subventionerade anställningarna i sig innebär både sysselsättning och förvärvsinkomst. Effekterna på osubventionerad sysselsättning är tydligt negativa.

¹⁰⁰ Arbetsförmedlingen 2019c.

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Här inkluderas inte de stöd som riktas speciellt till personer med funktionsnedsättning.

¹⁰⁴ Detta kan till exempel innebära att arbetsgivaren skulle ha anställt någon även utan stödet, eller att den person som anställs skulle ha anställts även utan stödet. Se vidare Forslund 2018.

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ Angelov och Eliasson 2014.

Utformningen av målgrupperna, subventionsgraden och tiden för vilken subventionen betalas ut är av betydelse för vilka effekter som uppnås. Arbetsförmedlarna fyller en viktig funktion som portvakter i systemet för att se till att rätt person får ta del av rätt insats.

Effekter på företag som anställer med stöd

De subventionerade anställningarna påverkar inte bara de individer som anställs. I en rapport från IFAU har effekterna på företagsnivå studerats.¹⁰⁷ I rapporten studerades hur anställningsstöd och nystartsjobb påverkade de företag som anställde med dessa stöd. Resultaten visade att sysselsättningsutvecklingen i företag som rekryterar med subventioner tenderade att vara mer positiv än för de företag som rekryterat långtidsarbetslösa vid samma tidpunkt, trots att utvecklingen fram till anställningstillfället var likartad. Resultaten visar även på skillnader mellan anställningsstöd och nystartsjobb. Anställningsstöden ökar det totala antalet anställda i företagen, medan nystartsjobben innebär att fler företag överlever. Sammantaget menar författarna att stöden tycks ha betydande positiva och varaktiga effekter för de företag som anställer med subvention. En viktig slutsats är även att stödets utformning är betydelsefull för de effekter som uppstår.

I en avhandling från Linneuniversitetet visas hur totalfaktorproduktiviteten utvecklades för företag som anställde med subvention under perioden 2007-2013.¹⁰⁸ Slutsatsen var att företag som anställde med subvention fick lägre produktivitet på kort sikt och lönesubventionen var därför, i detta fall, lämpligt för att bereda plats på arbetsmarknaden för individer som står långt ifrån arbetsmarknaden. De kortsiktiga negativa effekterna drevs av företag inom hotell och restaurang. Enligt Mattsson bör beslutsfattarna utifrån de resultat som framkommit överväga hur länge en subvention ska ges.

I en kartläggning från Linneuniversitetet analyserades arbetsgivares perspektiv på subventionerade anställningar.¹⁰⁹ Intervjuer med arbetsgivare visade att huvuddelen av de arbetsgivare som använt subventionerade anställningar varit nöjda. Av de som inte använt subventionerade anställningar kände en femtedel inte till att möjligheten fanns. En annan bidragande orsak till att arbetsgivare inte använt subventionerade anställningar var att företag utan tidigare erfarenheter var skeptiska till möjligheten att hitta personal med rätt kvalifikationer genom en subventionerad anställning.

5.5 Pilotverksamhet – jämställt lönebidrag

Det behövs fördjupad kunskap om orsakerna till att män i större uträkning än kvinnor har en anställning med lönebidrag och till den lägre andelen utrikes födda kvinnor inom lönebidragen. Därför arbetar Arbetsförmedlingen under våren 2019 med en pilotverksamhet om jämställt lönebidrag.

¹⁰⁷ Lombardi et al 2018.

¹⁰⁸ Mattsson 2018.

¹⁰⁹ I undersökningen inkluderades arbetsgivare som fått stöd för nystartsjobb, särskilt anställningsstöd eller instegsjobb, se vidare Behrenz et al 2015.

Syftet med projektet är att öka antalet kvinnor som får en anställning med lönebidrag och därmed bidra till målet att öka andelen kvinnor med funktionsnedsättning som går till arbete, genom ett mer jämställt arbetssätt.

Inom ramen för pilotprojektet ska förhållningssättet i mötet och arbetet med kvinnor med en identifierad funktionsnedsättning förändras. Arbetsgivararbetet och arbetsgivar nätverken inom traditionellt kvinnliga branscher ska förbättras. Ett utbildningspaket har tagits fram för att ge förutsättningar och stöd för ett mer jämställt arbetssätt. Pilotprojektet kommer att följas upp med start i maj 2019.

6 Utvärderingar av arbetsmarknadspolitiska program

För att på ett effektivt sätt arbeta för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt är det avgörande att rätt individ får rätt insats i rätt tid. Ett sätt att försäkra sig om att så är fallet är att bedriva en evidensbaserad verksamhet. För Arbetsförmedlingens del innebär det att insatser och program utvärderas med hjälp av vetenskapliga metoder, till exempel i form av effektutvärderingar.

I detta kapitel redovisas resultaten från Arbetsförmedlingens effektutvärderingar av arbetspraktik, arbetsmarknadsutbildning samt stöd till start av näringsverksamhet. Efter det följer en genomgång av det samlade kunskapsläget om effekter av vissa arbetsmarknadspolitiska program.

6.1 Varför effektutvärderingar?

Teoretiskt sett kan arbetsmarknadspolitiken, och därmed Arbetsförmedlingens insatser och program, resultera i effektivare matchning mellan lediga platser och arbetssökande, ökad rörlighet på arbetsmarknaden, högre framtida produktivitet, högre inkomst och ökad välfärd, att det effektiva arbetskraftsutbudet bevaras samt att produktionen i ekonomin hålls uppe. Samtidigt uppkommer en del icke avsedda och negativa bieffekter av arbetsmarknadspolitiken. Exempel på oönskade bieffekter är inlåsnings effekter samt direkta och indirekta undanträngningseffekter av ordinarie arbetstillfällen. Frågan om vilken av effekterna som dominerar är omöjlig att besvara teoretiskt, åtminstone på kort sikt. Det är en empirisk fråga, som bäst avgörs genom olika studier.

I en effektutvärdering beaktas olika typer av effekter. Effekter av insatser på till exempel individens sysselsättning och inkomst kallas för *behandlingseffekter*. Negativa effekter av insatser, till exempel låg sökaktivitet på grund av programdeltagandet, kallas för *inlåsnings effekter*. Nettoeffekten för ett program är summan av dessa två effekter. För att det ska vara samhällsekonomiskt motiverat att bedriva arbetsmarknadspolitik krävs att de framtida intäkterna i form av högre sysselsättning eller högre inkomst överstiger programkostnaderna, det vill säga att

den förväntade behandlingseffekten är större än inlåsningsseffekten. Medan inlåsningsseffekten kan visa sig redan under programdeltagandet, blir behandlingseffekten mer synlig när programmet har avslutats. Därför måste programdeltagare följas både under den tid som de deltar i program och en period efter deltagandet, för att man ska kunna få en korrekt bild av programmens effekter. I årets upplaga av Arbetsmarknadsrapporten följer vi därför programdeltagare både på ett och fem års sikt. Detta innebär att de data som används ibland avser perioder då fokus i arbetsmarknadspolitiken varit ett annat än dagens.

Det är dock en svår uppgift att empiriskt mäta effekten av Arbetsförmedlingens påverkan på arbetsmarknadens funktionssätt. En grundläggande orsak till det är att det saknas en kontrafaktisk jämförelse; det vill säga, det är svårt att mäta hur utfallet skulle ha blivit om Arbetsförmedlingen inte hade funnits. Ytterligare en komplicerande faktor är att arbetsmarknadspolitiken och förutsättningarna för densamma kan ändras snabbt.

6.2 Arbetsförmedlingens utvärderingar av arbetsmarknadspolitiska program

I utvärderingarna inkluderas personer som *inte tidigare deltagit i program* för att kunna separera effekten av att delta i det aktuella programmet från deltagande i andra program.^{110, 111} Detta innebär att resultaten inte är representativa för samtliga deltagare i Arbetsförmedlingens program. Vikström (2015) studerar deltagande i sekvenser av program mellan 1999 och 2006 och drar slutsatsen att effekten för första- och andragångsdeltagare är mycket olika. Ett första deltagande i arbetspraktik respektive arbetsmarknadsutbildning ledde till kortare tid i arbetslöshet. Ytterligare arbetspraktik respektive arbetsmarknadsutbildning ledde dock till längre tid i arbetslöshet. Detta resultat tyder på att de effekter Arbetsförmedlingen redovisar årligen skulle vara lägre om även andragångsdeltagare i program inkluderades. Ett undantag enligt Vikström är deltagande i arbetspraktik relativt snart efter en arbetsmarknadsutbildning; detta kan leda till kortare tid i arbetslöshet. Arbetsmarknadsutbildning följt av praktik gör att den arbetssökande skaffar sig erfarenhet inom yrket direkt efter utbildningen, vilket kan leda till en snabbare etablering på arbetsmarknaden.

För en närmare beskrivning av programmens innehåll samt deltagarna i programmen hänvisas till Arbetsförmedlingens årliga rapport om arbetsmarknadspolitiska program.¹¹²

¹¹⁰ Se Gartell et al 2013 för en utförlig beskrivning av hur effekterna av programmen har beräknats.

¹¹¹ Restriktionen innebär att deltagande i program inom garantierna inte ingår i Arbetsförmedlingens årliga utvärderingar.

¹¹² Arbetsförmedlingen, 2018g.

Eftersom effekterna mäts ett år efter programstart finns nu resultat för deltagare som påbörjade arbetspraktik, arbetsmarknadsutbildning samt stöd till start av näringsverksamhet under 2017.

I årets rapport har även effekterna under en period upp till fem år efter programstart beräknats för deltagare i arbetspraktik, arbetsmarknadsutbildning samt stöd till start av näringsverksamhet under 2012. Effekterna skattas genom att se på utflödet från Arbetsförmedlingen under en period upp till fem år efter programstart.^{113, 114}

Effekterna mäts i termer av arbete *utan stöd* samt *arbete med eller utan stöd*. I kategorin *arbete med eller utan stöd* ingår osubventionerade och subventionerade anställningar och nystartsjobb.

6.2.1 Arbetsförmedlingens utvärdering – arbetspraktik

Arbetsförmedlingens praktikprogram består av arbetspraktik och yrkeskompetensbedömning. Arbetspraktik syftar till att ge den arbetssökande yrkesorientering eller praktisk erfarenhet av ett yrke för att kunna behålla och stärka sin yrkeskompetens. Arbetssökande kan få arbetspraktik i upp till sex månader. Yrkeskompetensbedömning syftar till att ge arbetsgivare möjlighet att pröva ny arbetskraft och samtidigt bedöma den arbetssökandes kompetens och utbildning i upp till tre veckor.

Med start i april 2016 fick de statliga myndigheterna i uppdrag av regeringen att ta emot praktikanter från målgrupperna arbetssökande personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, samt nyanlända arbetssökande. Praktiken ska ske inom ramen för Arbetsförmedlingens ordinarie arbete med att hänvisa till programmet arbetspraktik. Målet är att arbetssökande med funktionsnedsättning ska få erfarenhet av arbete inom statliga myndigheter, vilket kan förbättra deras möjligheter till ett framtida arbete. Vidare är målet att nyanlända ska få utveckla kunskaper i svenska språket, få ett ökat nätverk och kunskap om arbete på statliga myndigheter. Regeringsuppdraget ska ses mot bakgrund av den tidigare satsningen på praktik. Under perioden april 2016 till och med februari 2018 praktiserade cirka 800 arbetssökande med funktionsnedsättning och knappt 1 900 nyanlända arbetssökande på statliga myndigheter. Praktikprogrammet kommer att fortsätta till år 2020.

Effekter på ett års sikt

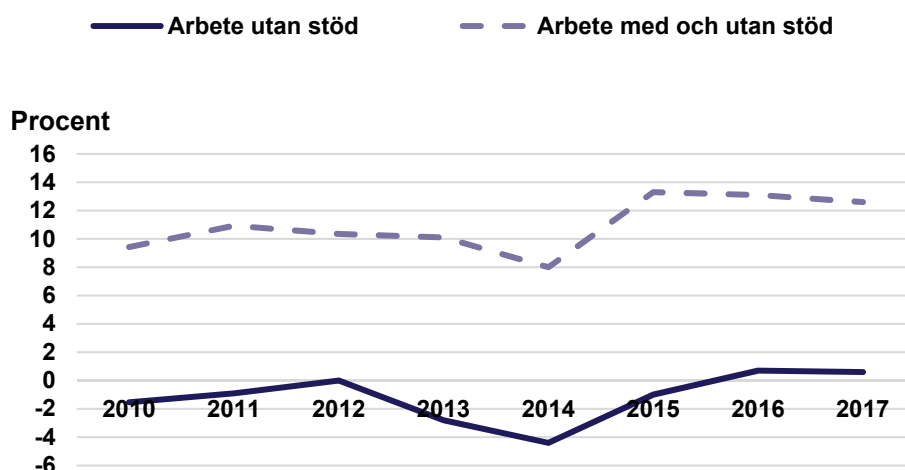
I Figur 6:1 visas effekten av deltagande i arbetspraktik. Effekten är skillnaden i andelen som har arbete ett år efter programstart mellan deltagargrupp och

¹¹³ Utfallsmåttet som använts är uppgift om avaktualisering från Arbetsförmedlingens register. Det vill säga individerna följs tills de avaktualiserats som arbetssökande från Arbetsförmedlingen under en period på upp till fem år efter programstart. Eventuellt återinflöde som arbetssökande fångas inte upp genom detta utfallsmått.

¹¹⁴ För deltagarpopulationen från 2012 har även skattningar gjorts där utfallsvariabeln var SyssStat11 2017 från SCB:s LISA-databas. Variabeln mäter "Förvärvsarbetande enligt avgränsning, 16-74 år". Detaljer kring detta mått redovisas i LISA-databasens dokumentation på SCB. I huvuddrag är skillnaden att variabeln SyssStat11 avser mäta sysselsättning i november år 2017. Detta skiljer från det mått som redovisas i Arbetsmarknadsrapporten som mäter effekten av att lämna arbetslöshet fram till och med fem år efter deltagaren inkluderats i studien, uppdelat på arbete med eller utan stöd. Resultaten av skattningarna blir dock likvärdiga, det vill säga effekter i ungefär samma storlek.

jämförelsegrupp. Det är viktigt att komma ihåg att endast personer som inte tidigare deltagit i program inkluderas i utvärderingen.

Figur 6:1: Effekter av arbetspraktik. Skillnad mellan programdeltagare och jämförelsegrupp i andel som har arbete ett år efter programstart (procentenheter).



Källa: Arbetsförmedlingen.

Figuren visar att andelen som fått ett arbete med eller utan stöd under hela perioden varit högre bland de som deltagit i arbetspraktik än bland de personer som ingick i jämförelsegruppen. Under 2017 fick knappt 13 procentenheter fler i deltagargruppen ett arbete med eller utan stöd jämfört med jämförelsegruppen. I stort sett hela skillnaden beror på att deltagargruppen fick ett arbete med stöd. Effekten var något större för män än för kvinnor men skillnaden är relativt liten, se webbilagan.

För arbete utan stöd arbete var de skattade effekterna av arbetspraktik små under en rad år i början av 2010-talet. Under perioden 2013 till 2015 var effekten till och med svagt negativ. Det vill säga, det var fler i jämförelsegruppen som hade ett arbete utan stöd ett år efter programstart än vad det var i deltagargruppen. Sedan 2016 är effekterna i termer av arbete utan stöd små, men positiva. Det betyder att knappt en procentenhet fler av de som deltagit i arbetspraktik fick ett arbete utan stöd, jämfört med de som inte deltagit i arbetspraktik. Att arbetspraktik har uppvisat små, men positiva, effekter stämmer väl överens med resultaten från tidigare studier.¹¹⁵ För de som påbörjade arbetspraktik under 2017 var effekterna i termer av arbete utan stöd negativa för män och svagt positiva för kvinnor.

Effekter fem års sikt

För att få en bild av hur effekterna av arbetspraktik ser ut på längre sikt så har effekter på sysselsättningen under en period på upp till fem år efter deltagande i arbetspraktik skattats. Effekten skattas för deltagare som under 2012 deltog i arbetspraktik.

¹¹⁵ Forslund et al 2013.

Resultaten visar att deltagande i arbetspraktik har en positiv effekt på sysselsättningen fem år efter programstart. Störst är effekten för arbete med eller utan stöd. Skillnaden mellan deltagarna och jämförelsegruppen är drygt fem procentenheter. Vad gäller arbete utan stöd så är skillnaden mellan deltagargruppen och jämförelsegruppen knappt fyra procentenheter. Det vill säga knappt fyra procentenheter fler av de som deltagit i arbetspraktik fick ett arbete utan stöd jämfört med de som inte deltagit i arbetspraktik.

Jämförelse av effekter på kort och lång sikt

För de som påbörjade arbetspraktik 2012 var effekten i termer av sysselsättning ett år efter programstart drygt tio procentenheter för arbete med eller utan stöd, se Tabell 6:1. Denna andel är fortfarande positiv men lägre, på längre sikt. Vad gäller arbete utan stöd så fanns ingen skillnad mellan deltagarna och jämförelsegruppen på ett års sikt, men på längre sikt är andelen som får ett arbete utan stöd positiv.

Tabell 6:1: Effekter av arbetspraktik för deltagare under 2012 på ett och fem års sikt.

Arbetspraktik	1 år	5 år
Arbete utan stöd	0,0	3,8
Arbete med eller utan stöd	10,4	5,3

Källa: Arbetsförmedlingen.

6.2.2 Arbetsförmedlingens utvärdering – arbetsmarknadsutbildning

Arbetsmarknadsutbildning är en yrkesinriktad utbildning, som syftar till att öka de arbetssökandes möjligheter att få ett arbete samt att underlätta för arbetsgivarna att få arbetskraft med lämplig kompetens. Utbildningen varar normalt som längst sex månader, men undantag får göras om det krävs för att individen ska uppnå syftet med utbildningen. Under de senaste åren har utbildningar inom transport, restaurang, hantverksarbete inom tillverkning, kundservice, kontor och lager samt vård och omsorg varit vanligast. För en närmare beskrivning av stödet och deltagarna hänvisas till årsrapporterna för arbetsmarknadspolitiska program.¹¹⁶

Under 2017 fick Arbetsförmedlingen i uppdrag av regeringen att redovisa bättre resultat i övergången till arbete efter avslutad arbetsmarknadsutbildning. I uppdraget betonas att det är viktigt att anpassa utbildningarna till arbetsgivarnas behov, för att kunna öka effekten av programmet. Endast de arbetssökande som bedöms kunna få och behålla ett arbete efter genomförd utbildning får delta. I Arbetsförmedlingens strategi för matchning till jobb genom utbildning lyfts därför behoven av att i större utsträckning än tidigare anpassa arbetsmarknadsutbildningarna utifrån arbetsgivarnas behov.¹¹⁷

Effekter på ett års sikt

I Figur 6:2 visas effekterna av arbetsmarknadsutbildning för utbildningar påbörjade till och med 2017. Under de tre senaste åren har effekterna vänt uppåt och visar nu

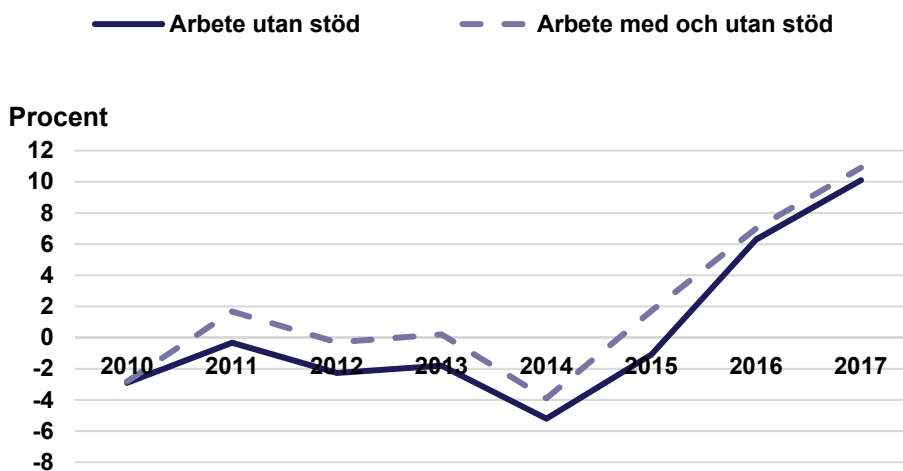
¹¹⁶ Arbetsförmedlingen 2018g.

¹¹⁷ Arbetsförmedlingen 2017c.

positiva resultat för deltagarna. Det innebär att det är en större andel av deltagarna som fått ett arbete med eller utan stöd än i jämförelsegruppen. Skillnaderna i resultat mellan subventionerade och osubventionerade arbeten har under de senaste åren varit mycket små, vilket innebär att den positiva effekten framför allt består av att deltagarna har fått ett arbete utan stöd i större utsträckning än jämförelsegruppen.

Under 2017 var effekten av att delta i arbetsmarknadsutbildning tio till elva procentenheter oavsett anställningsform. Det är viktigt att komma ihåg att endast personer som inte tidigare deltagit i program inkluderas i utvärderingen.

Figur 6:2: Effekter av arbetsmarknadsutbildning. Skillnad mellan programdeltagare och jämförelsegrupp i andel som har arbete ett år efter programstart (procentenheter).



Källa: Arbetsförmedlingen.

Effekterna är genomgående större för män än för kvinnor. Störst är skillnaden vad gäller arbete utan stöd ett år efter programstart, se webbilagan.

Det finns flera tänkbara anledningar till det senaste årets mer positiva utveckling. Sedan hösten 2014 fanns möjlighet att anvisa personer som står närmare arbetsmarknaden till arbetsmarknadsutbildning, vilket kan ha bidragit till en förändrad sökandesammansättning och positiv utvecklingen för deltagare som börjat arbetsmarknadsutbildning 2015 och senare.

Ytterligare en av de metoder som används för att förbättra resultaten för arbetsmarknadsutbildningar är så kallade rekryteringsutbildningar. En rekryteringsutbildning är ett utbildningstillfälle inom ramen för arbetsmarknadsutbildningar där en eller flera specifika arbetsgivare står som mottagare av de personer som går utbildningen. De berörda arbetsgivarna medverkar aktivt i planeringen eller genomförandet av utbildningen, till exempel genom att vara med vid urval av deltagare eller genom att påverka innehållet i utbildningen.

Sedan december 2017 har det varit möjligt att följa upp om utbildningstillfällen varit utformade som rekryteringsutbildningar. Av de nya anvisningar som gjorts till olika utbildningspaketeringar inom arbetsmarknadsutbildningar under 2018 har åtta procent varit till rekryteringsutbildningar. Andelen utbildningstillfällen som var utformade som rekryteringsutbildningar uppgick till fem procent under 2018.

Effekter fem års sikt

För att få en bild av hur effekterna av arbetsmarknadsutbildning ser ut på längre sikt, så har effekterna på sysselsättningen fem år efter deltagande i arbetsmarknadsutbildning skattats.

Resultaten visar att deltagande i arbetsmarknadsutbildning har en positiv effekt på sysselsättningen fem år efter programstart. Störst är effekten för arbete med eller utan stöd, se Tabell 6:2. Liksom vid effekterna på ett års sikt är skillnaderna i resultat mellan subventionerade och osubventionerade arbeten mycket små vilket innebär att den positiva effekten framför allt består av att deltagarna har fått ett arbete utan stöd i större utsträckning än jämförelsegruppen. Skillnaden mellan deltagarna och jämförelsegruppen är drygt sju procentenheter. Det vill säga, sju procentenheter fler av de som deltagit i arbetsmarknadsutbildning fick ett arbete utan stöd, jämfört med de som inte deltagit i arbetsmarknadsutbildning under 2012.

Även på fem års sikt är effekterna av att delta i arbetsmarknadsutbildning större för män än för kvinnor. Störst är skillnaden vad gäller arbete utan stöd, se webbilagan.

Jämförelse av effekter på kort och lång sikt

För de som påbörjade arbetsmarknadsutbildning 2012 var effekten i termer av sysselsättning ett år efter programstart svagt negativ. Det vill säga det var fler i jämförelsegruppen som hade ett arbete, subventionerat, osubventionerat eller nystartsjobb än i deltagargruppen. På fem års sikt var skillnaden mellan deltagarna och jämförelsegruppen positiv, oavsett vilken anställningsform som studeras.

Tabell 6:2: Effekter av arbetsmarknadsutbildning för deltagare under 2012 på ett och fem års sikt.

Arbetsmarknadsutbildning	1 år	5 år
Arbete utan stöd	-2,3	7,0
Arbete med eller utan stöd	-0,3	7,4

Källa: Arbetsförmedlingen.

Att arbetsmarknadsutbildning har positiva effekter för deltagarna på lång sikt har tidigare visats.¹¹⁸ I en rapport från IFAU studerades arbetsmarknadsutbildningar både inom och utanför jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för unga, det vill säga, både fall där arbetsmarknadsutbildning är det första programmet i arbetslöshetsperioden och fall där arbetsmarknadsutbildning följer efter ett annat

¹¹⁸ Vikström och van der Berg 2017.

program ingick. Samtliga arbetsmarknadsutbildningar under åren 1996 till 2010 omfattades av analysen. Författarna drog slutsatsen att arbetsmarknadsutbildning, efter en inledande inläsningsperiod, tycks leda till en varaktigt förbättrad situation på arbetsmarknaden för deltagarna även om effekterna varierar över tid.

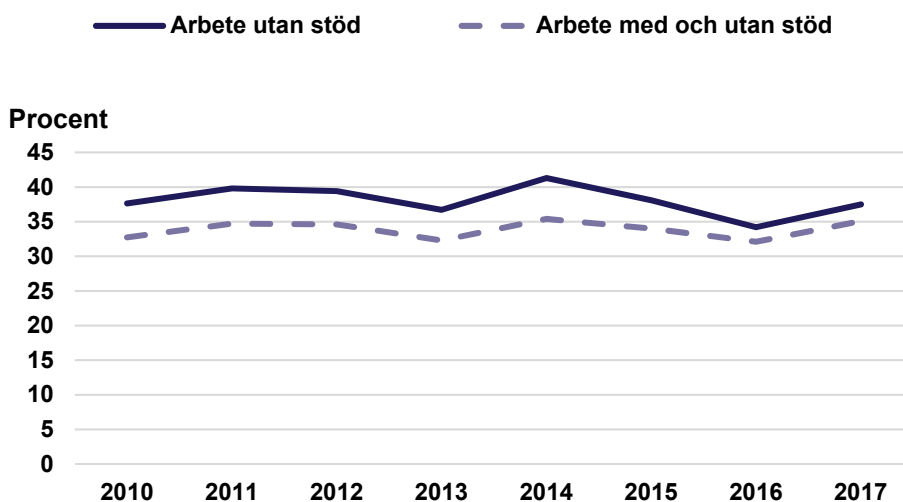
6.2.3 Arbetsförmedlingens utvärdering – starta eget

Stöd till start av näringsverksamhet innebär att arbetssökande som startar ett företag får aktivitetsstöd, vanligtvis under högst sex månader. Stödet lämnas endast till de som bedöms ha en lönsam affärsidé och förmåga att driva ett företag. Deltagarna utgör därmed en starkt selekterad grupp. Fler män än kvinnor får stöd. Utbildningsnivån bland de sökande som får stöd till start av näringsverksamhet är hög. Personer med funktionsnedsättning kan få särskilt stöd till start av näringsverksamhet. För en närmare beskrivning av stödet och deltagarna hänvisas till årsrapporten för arbetsmarknadspolitiska program.¹¹⁹

Effekter på ett års sikt

Sysselsättningseffekten av programmet är störst för arbete utan stöd och något lägre när även arbete med stöd inkluderas, se Figur 6:3. Detta är på grund av att arbete med stöd inte kan ges till personer som driver eget företag. Det är viktigt att komma ihåg att endast personer som inte tidigare deltagit i program inkluderas i utvärderingen.

Figur 6:3: Effekter av stöd till start av näringsverksamhet. Skillnad mellan programdeltagare och jämförelsegrupp i andel som har arbete ett år efter programstart (procentenheter).



Källa: Arbetsförmedlingen.

Under en rad år har effekterna i termerna av arbete utan stöd uppgått till ungefär 40 procentenheter. För deltagare som påbörjade programmet under 2015 och 2016 var effekten något lägre men för deltagare under 2017 ökade effekten något, se Figur 6:3.

¹¹⁹ Arbetsförmedlingen 2018g.

En så stor skillnad mellan deltagare och jämförelsegrupp är i linje med tidigare forskning.¹²⁰ För samtliga anställningsformer var effekten för kvinnor något större än den för män för de som deltog i programmet under 2017.

Effekter fem års sikt

För att få en bild av hur effekterna av stöd till start av näringsverksamhet ser ut på längre sikt, så har effekterna på sysselsättningen fem år efter deltagande i stöd till start av näringsverksamhet skattats.

Resultaten visar att deltagande i stöd till start av näringsverksamhet har en positiv effekt på sysselsättningen fem år efter programstart. Störst är effekten för arbete utan stöd. Skillnaden mellan deltagarna och jämförelsegruppen är knappt tjugo procentenheter. Det vill säga knappt tjugo procentenheter fler av de som deltagit i stöd till start av näringsverksamhet fick ett arbete utan stöd jämfört med de som inte deltagit i stöd till start av näringsverksamhet under 2012.

På fem års sikt är effekterna av att delta i stöd till start av näringsverksamhet större för män än för kvinnor, se vidare i webbilagan.

Jämförelse av effekter på kort och lång sikt

För de som påbörjade stöd till start av näringsverksamhet 2012 var effekten i termer av sysselsättning ett år efter programstart cirka 40 procentenheter för arbete utan stöd, det vill säga ungefär samma resultat som för dem som påbörjade programmet 2017. Effekten är något lägre om även arbete med stöd inkluderas. Det vill säga, det var fler i jämförelsegruppen som hade arbete utan stöd, än i deltagargruppen. På fem års sikt var skillnaden mellan deltagarna och jämförelsegruppen mindre.

Tabell 6:3: Effekter av stöd till start av näringsverksamhet för deltagare under 2012 på ett och fem års sikt.

Stöd till start av näringsverksamhet		
	1 år	5 år
Arbete utan stöd	39,4	19,6
Arbete med eller utan stöd	34,6	16,8

Källa: Arbetsförmedlingen.

6.3 Vad säger forskningen?

Den empiriska forskningen om effekterna av arbetsmarknadspolitiska program tyder på att studier med ett relativt långt tidsperspektiv i allmänhet finner mer gynnsamma effekter av arbetsmarknadspolitiska insatser och program än studier med ett kortare tidsperspektiv.¹²¹ Det finns ingen vedertagen definition på vad som är kort och lång sikt. Kort sikt kan handla om utfallsperioder omkring ett år, medan lång sikt ofta handlat om tre år eller längre. Skattningarna visar att program som uppvisar små

¹²⁰ Forslund et al 2011.

¹²¹ För en översikt av dessa studier se Taslimi 2011.

positiva (eller till och med negativa) effekter på kort sikt kan ha avsevärda positiva effekter på lång sikt.¹²² Anledningen är att inlåsnings effekten tycks vara lika stor eller i många fall större än behandlingseffekten på kort sikt, medan behandlingseffekten dominerar på lång sikt.

Förstärkta förmedlingsinsatser (möten) är, generellt sett, en billig insats som i forskningen visat sig ge positiva effekter.¹²³ Dessa insatser ger inte upphov till inlåsnings effekter, men har betydande undanträngningseffekter. Supported employment som är en intensifierad typ av förmedlarstöd inriktad framförallt till personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionsnedsättning, är en dyr åtgärd som enligt forskningen visat sig ha positiva effekter.

Arbetsmarknadsutbildningen är en dyr insats. På kort sikt förekommer betydande inlåsnings effekter av arbetsmarknadsutbildning. Programeffekterna är därmed små eller till och med negativa på kort sikt.¹²⁴ På längre sikt, två år eller mer, har ett flertal studier visat på positiva effekter både på sysselsättning och inkomster.¹²⁵ De positiva effekterna kvarstår sedan under en lång tid. Effekterna skiljer sig åt beroende på vilken typ av utbildning som ges. Olika typer av transportutbildningar, med övervägande manliga deltagare, har i flera utvärderingar visat ge goda effekter på både sysselsättning och inkomst.¹²⁶ Arbetsmarknadsutbildning har visat sig ge bäst effekter för personer med kort utbildning och personer som uppbär ekonomiskt bistånd.

Arbetspraktik är en insats som är betydligt mindre kostsam än arbetsmarknadsutbildning. Forskningen har visat att inlåsnings effekterna är små. Praktik har dessutom visat sig ge positiva effekter på inkomst och sysselsättning på både kort och lång sikt.¹²⁷ Effekterna är större för kvinnor än för män. För personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionsnedsättning och äldre visar praktik mindre positiva effekter. Effekterna av praktik skiljer sig mellan yrken. Forskningen har dock inte visat på något tydligt mönster för effekterna av olika enskilda yrken.

Vad gäller starta eget eller stöd till start av näringsverksamhet, är sysselsättningseffekten starkt positiv på kort sikt. Vad gäller effekter på längre sikt saknas idag tillförlitliga resultat. Under hösten 2018 påbörjade Riksrevisionen en granskning av de långsiktiga effekterna på sysselsättning, inkomster och skuldsättning.

Vid tolkning av resultaten från utvärderingar av arbetsmarknadspolitiska program är det viktigt att ha i åtanke att även om ett program ökar deltagarnas chanser att få arbete, så är detta inte en tillräcklig förutsättning för att programmet ska vara

¹²² I Taslimi 2011 och Forslund et al 2011 finns en utförligare diskussion om det olika effekterna av arbetsmarknadspolitiska program.

¹²³ Card et al 2017.

¹²⁴ Vikström och van der Berg 2017.

¹²⁵ Ibid samt Forslund och Vikström 2011.

¹²⁶ Liljeberg 2016.

¹²⁷ Forslund et al 2013.

samhällsekoniskt motiverat. I en helhetsbedömning måste hänsyn även tas till de kostnader som programmet medför.

7 Policyslutsatser och rekommendationer

Syftet med Arbetsmarknadsrapporten har varit att ge en bild av läget på arbetsmarknaden och hur Arbetsförmedlingen arbetar. Utifrån den bild som presenterats vill vi särskilt lyfta fram några slutsatser och policyrekommendationer.

Utbildning:

- En stor andel av de arbetssökande saknar gymnasieutbildning. Arbetsförmedlingens uppföljningar visar att övergångarna till utbildning hämmas av flaskhalsar i utbildningssystemet tillsammans med komplexa regelverk och ersättningssystem. Det faktum att både studievägar och ersättningssystem är svåra att överblicka gör att många arbetssökande har svårt att våga ta steget att börja studera. Det är därmed viktigt, både för Arbetsförmedlingen och kommunerna, att fortsätta arbeta med motiverande och vägledande insatser för arbetssökande som är i behov av utbildning. Det är även viktigt att kontinuerligt arbeta med att förenkla regelverk och ersättningssystem. Dessa frågor har även lyfts i myndighetens Budgetunderlag.¹²⁸

Att mäta stegvisa närmanden:

- En stor del av de arbetssökande har en lång väg ut på arbetsmarknaden. Därför är det centralt att utveckla system för att kunna mäta stegvisa närmanden till arbetsmarknaden, progression. Att mäta progression är betydelsefullt både i de fall fristående aktörer ansvarar för att rusta och matcha arbetssökande och de i fall ansvaret är Arbetsförmedlingens. Genom att mäta progression för deltagare i olika insatser och program blir det även möjligt att se vilka insatser och program som i kombination med varandra faktiskt fungerar för att föra de arbetssökande närmare arbetsmarknaden. På det sättet kan progressionsmätningar även bidra till att utveckla verksamheten.

Arbetsförmedlingen bör därför fortsätta arbetet med att utveckla modeller och metoder för progressionsmätning.

Fortsatt målinriktat arbete med arbetsmarknadsutbildning:

- De fortsatt positiva resultaten för deltagarna i arbetsmarknadsutbildning visar att det arbetssätt som använts sedan 2014 gett resultat. I och med att Arbetsförmedlingen nu, i större utsträckning än tidigare, anvisar arbetssökande som bedöms kunna få och behålla ett arbete efter genomförd

¹²⁸ Arbetsförmedlingen 2019b.

utbildning, har resultaten efter avslutad utbildning förbättrats avsevärt. Arbetsförmedlingen bör fortsätta utveckla analyserna av effekterna av de olika arbetsmarknadspolitiska programmen för att i framtiden även kunna bedöma programmens samhällsekonomiska lönsamhet.

Att arbeta enhetligt och systematiskt:

- Arbetet med klustermodellen och det systematiska arbetssättet inom etableringen visar på vikten av att arbeta enhetligt och systematiskt. Genom att följa resultatutvecklingen inom respektive kluster framkommer att de arbetsförmedlingskontor som i störst utsträckning arbetat med ett systematiskt lärande och kunskapsbaserad styrning förbättrat sina resultat. Ett annat exempel på vikten av systematiska arbetssätt ges av utvärderingen av pilotverksamheten med ett systematiskt arbetssätt inom etableringen. Resultaten indikerar att ett systematiserat arbetssätt kan bidra till en mer jämställd fördelning av stöd och insatser och till att öka både enhetligheten och kvalitén i handläggningen. Enhetliga och systematiska arbetssätt är även viktiga för att främja rättssäkerhet och en god förvaltning. I framtagandet av nya enhetliga och systematiska arbetssätt är det viktigt att både beakta effekterna för de arbetssökande såväl som för administrationen.

Referenser

Angelov, N. och M. Eliason, (2014), "Lönebidrag och skyddat arbete: En utvärdering av särskilda insatser för sökande med funktionshinder." IFAU rapport 2014:24.

Arbetsförmedlingen (2019a), "Var finns jobben? Bedömning för 2019 och på fem års sikt." Arbetsförmedlingen 2019.

Arbetsförmedlingen (2019b), "Budgetunderlag 2020-2022." Af-2018/0017 595. Arbetsförmedlingen 2019.

Arbetsförmedlingen (2019c), "Arbetsförmedlingens årsredovisning 2018." Arbetsförmedlingen 2019.

Arbetsförmedlingen (2019d), "Arbetsförmedlingens nulägesbedömning av arbetet med snabbspår." Februari 2019. Af-2019/0003 9888.

Arbetsförmedlingen (2019e), "Omvärldsrapport 2019. Digitalisering, demografi och arbetsmarknadspolitik." Arbetsförmedlingen analys 2019:3.

Arbetsförmedlingen (2019f), "Uppföljning av Ung framtid. Progressionsmätning med enkäter." Arbetsförmedlingen analys 2019:5.

Arbetsförmedlingen (2019g), "Progression inom etableringsuppdraget." Februari 2019. Af-2019/0009 8985.

Arbetsförmedlingen (2019h), "Resultatvariation per kluster över tid – Har lägstanivån höjts?" PM dnr Af-2019/0001 3333.

Arbetsförmedlingen och Statistiska centralbyrån (2019). "Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2018."

Arbetsförmedlingen (2018a), "Äldres arbetsmarknadssituation". Dnr: Af-2018/0017 7933.

Arbetsförmedlingen (2018b), "Jobbchansens för inskrivna vid Arbetsförmedlingen". Arbetsförmedlingen analys 2018:4.

Arbetsförmedlingen (2018c), "Flaskhalsar vid övergång till reguljär utbildning." Arbetsförmedlingen analys 2018:6.

Arbetsförmedlingen (2018d), "Att utbilda sig eller låta bli? En kartläggning av regelverk och ekonomiska drivkrafter för utrikesfödda kvinnor." Arbetsförmedlingen analys 2018:10.

Arbetsförmedlingen (2018e), "Arbetsförmedlingens roll som informationskanal. Lämnatundersökningen." Arbetsförmedlingen analys 2018:2.

- Arbetsförmedlingen (2018f), "Automatisering, polarisering och massarbetslöshet – vad säger forskningen?" Arbetsförmedlingen analys 2018:7.
- Arbetsförmedlingen (2018g), "Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2017". Återrapportering 2018-05-04.
- Arbetsförmedlingen (2018i), "Delredovisning av handlingsplan för jämställdhetsintegrering på Arbetsförmedlingen 2015-2017." Dnr Af-2018/00091312.
- Arbetsförmedlingen (2018j), "Subventionerade anställningar. En översikt." Arbetsförmedlingen analys 2018:8.
- Arbetsförmedlingen (2018k), "Jämförande analys av enheters resultat och verksamhet inom JOB." PM 2018-04-25.
- Arbetsförmedlingen (2018l), "Resultatvariation per kluster över tid – Har lägstanivån höjts?" PM 2018-11-26. Dnr Af-2019/0001 3333.
- Arbetsförmedlingen (2017a), "Arbetsmarknadsrapport 2017." Arbetsförmedlingen. Stockholm.
- Arbetsförmedlingen (2017b), "PM Lönebidrag jämställdhetsanalys – delrapport 1." Dnr Af-2017/0025 4028-1.
- Arbetsförmedlingen (2017c), "Arbetsförmedlingens strategi för matchning till jobb genom utbildning." Beslutad 11 januari 2017. Af-2016/0030 800.
- Arbetsförmedlingen (2016a), "Subventionerade anställningar. Kartläggning ur ett bransch- och företagsperspektiv." Dnr Af-2015/437140.
- Arbetsförmedlingen (2016b), "Framgångsfaktorer för fler nyanlända i jobb. Jämförande analys av arbetsförmedlingens enheters resultat och verksamhet inom etableringsuppdraget." Dnr Af-2017/0056 1096.
- Behrenz, L. et al (2015), "Arbetsgivares perspektiv på subventionerade anställningar – En kartläggning." Rapport 2015:17.
- Berggren, S., (2018), "Systematiserat arbetssätt i etableringsuppdraget", Arbetsförmedlingens PM, dnr Af-2018/0025 0820.
- Card, D. Kluve, J. och A. Weber, (2017), "What works? A meta analysis of recent active labor market program evaluations", Journal of the European Economic Association, 2017, p jvxo28.
- Cheung, M., och M., Rödin (2018), "Progression inom Etableringsuppdraget? En kohorts- och jämställdhetsanalys av arbetssökande i Etableringsuppdraget". Working Paper 2018:4. Arbetsförmedlingen Stockholm.
- Dir 2016:60. Kommittédirektiv: En delegation mot överutnyttjande av och felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.
- Forslund, A. (2018), "Subventionerade anställningar Avvägningar och empirisk evidens." IFAU rapport 2018:14.

- Forslund, A., L. Liljeberg, och L. von Trott zu Solz (2013). "Arbetspraktik – en utvärdering och en jämförelse med arbetsmarknadsutbildning" IFAU Rapport 2013:4.
- Forslund, A. och J. Vikström (2011), "Arbetsmarknadspolitikens effekter på sysselsättning och arbetslöshet – en översikt". IFAU Rapport 2011:7.
- Gartell, M., C. Gerdes och P. Nilsson (2013), "Programeffekter 1996–2010". Working Paper 2013:1, Arbetsförmedlingen, Stockholm.
- IAF (2019), "Felaktiga utbetalningar i arbetslöshetsförsäkringen." Rapport 2019:1.
- IAF (2018a), "Arbetsförmedlingens kontrollarbete." Rapport 2018:15.
- IAF (2018b), "Kompletterande aktörer och Arbetsförmedlingens kontrollarbete. Säkerställer Arbetsförmedlingen en korrekt avvikelserapportering?" Rapport 2018:14.
- IAF (2018c), "Arbetsförmedlingens stöd till arbetssökande som inte använder digitala tjänster." Rapport 2018:11.
- Joyce, P. (2017), "Inspiration för integration – en ESO-rapport om arbetsmarknadspolitik för nyanlända i fem länder." Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2017:7.
- Konkurrensverket (2013). "Valfrihetssystem inom Arbetsförmedlingen." Rapport 2013:7.
- Liljeberg, L. (2016), "Effekter för olika deltagargrupper inom arbetsmarknadsutbildningen." IFAU rapport 2016:20.
- Liss, V. (2008), "Dubbletter i platsstatistiken". Internt PM, Arbetsförmedlingen, Stockholm.
- Löfbom, E. (2018), "Lönar sig arbete 2.0? En ESO-rapport med fokus på nyanlända." Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2018:2.
- Marsden, P.V och E.H Gorman (2001), "Social Networks, Job Changes, and Recruitment", i Berg I. och Kalleberg A.L, Sourcebook of Labor Markets and Processes, New York.
- McCoy, C. E. (2017), "Understanding the Intention-to-treat Principle in Randomized Controlled Trials", Western Journal of Emergency Medicine, 18(6), 1075–1078.
- Mattsson, P. (2018), "Essays on Efficiency, Productivity, and Impact of Policy." Linnéuniversitetet doktorsavhandling no 39.
- Lombardi, S., O. Nordström Skans och J. Vikström (2018). "Hur påverkar anställningsstöd och nystartsjobb de anställande företagen?" IFAU rapport 2018:13.
- Riksrevisionen (2017), "Matchningen på arbetsmarknaden - sökandesammansättningens betydelse." RIR 2017:26.

Riksrevisionen (2015), "Nyanländas etablering – är statens insatser effektiva?" RIR 2015:17.

Riksrevisionen (2014), "Etableringslotsar – fungerar länken mellan individen och arbetsmarknaden?" RiR 2014:14.

Rosholm, M., K. Lykke Sørensen och L. Skipper (2017), "BIP Indikatorer og jobsandsynlighed." Væksthusets Forskningscenter.

SCB (2016), "Jämförande studie AKU och Af 2015." Bakgrundsfakta Arbetsmarknad och utbildning 2016:2.

SFS 2017:462. "Förordning om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga."

SOU (2019), "Effektivt, tydligt och träffsäkert – det statliga åtagandet för framtidens arbetsmarknad." SOU 2019:3. Elander Sverige AB, Stockholm.

SOU (2018), "Flexibel rehabilitering." SOU 2018:21. Elander Sverige AB, Stockholm.

Statskontoret (2019), "Arbetsförmedlingens interna styrning. Slutrapport om förändringsarbetets genomslag." Statskontoret 2019:3.

Statskontoret (2015), "Att styra mot ökat förtroende – är det rätt väg." Statskontoret, Om offentlig sektor.

Taslimi, M. (2011), "Vad vet vi om arbetsmarknadspolitikens långsiktiga effekter och konjunkturella mönster?" Working Paper 2011:3, Arbetsförmedlingen, Stockholm.

Vikström, J. och G. van den Berg (2017). "Långsiktiga effekter av arbetsmarknadsutbildning". IFAU rapport 2017:17.

Vikström, J. (2015), "Effekter av sekvenser av arbetsmarknadspolitiska program". IFAU rapport 2015:25.

Zetterberg, J. (2018), "Riksrevisionens granskning av Arbetsförmedlingens analys av matchningseffektiviteten – några kommentarer." Working Paper 2018:1, Arbetsförmedlingen, Stockholm.

Zetterberg, J. (2016), "Betydelsen av valet av statistikkälla för långtidsarbetslöshetens omfattning och utveckling i Sverige". Working Paper 2016:1, Arbetsförmedlingen, Stockholm.

ARBETSMARKNADSRAPPORTEN

Syftet med Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsrapport är att presentera en kvalificerad analys av hur arbetsmarknaden fungerar och Arbetsförmedlingens roll i att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt. Det handlar om att effektivt sammanföra arbetssökande med arbetsgivare som söker arbetskraft, prioritera dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden samt bidra till att stadigvarande öka sysselsättningen på lång sikt. Analyserna i rapporten baseras både på forskning och på myndighetens egna utvärderingar. Ambitionen är att rapporten ska utgöra ett underlag för diskussioner om hur arbetsmarknadspolitiken kan fortsätta att utvecklas för att möta de stora utmaningar som vi står inför på arbetsmarknaden.

Arbetsförmedlingen
113 99 Stockholm
Telefon 0771-60 00 00
www.arbetsformedlingen.se